

SLOVENSKI

vest

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX.

Celovec, petek, 1. oktober 1954

Štev. 39 (649)

Ziljski kmečki dan

Ziljski kmečki dan, ki ga je priredila Slovenska kmečka zveza ob sodelovanju Slovenske prosvetne zveze in Zveze slovenskih zadrug minulo nedeljo v Zmotičah pri Brnci, je bil za ves okoliš Spodnje Zilje in Zgornjega Roža pomemben gospodarski in kulturni dogodek. Čeprav vreme ni bilo vabljivo in je jutranji dež marsikoga, zlasti iz bolj oddaljenih krajev, odvrnil od udeležbe, se je na prireditvi zbralo okoli tisoč ljudi.

Ze predpoldne so si posebno kmečki gospodarji z zanimanjem ogledovali kmetijsko razstavo, ki je obsegala razstavo plemenske živine, prikaz sodobnega poljedelstva, razstavo poljedelskih in gospodarskih strojev ter razstavo domače drevnice.

Pred začetkom popoldanske kulturne prireditve je tajnik SKZ Blaž Singer na tiskovni konferenci na kratko objasn timer navzočim koroškimi novinarjem namen razstave, ki naj predvsem pokaže kmetom ziljskega okoliša smer na poti gospodarskega razvoja in izboljšanja življenjskih pogojev tamošnjega kmečkega prebivalstva. Podrobnejša pojasnila so bila podana med obhodom po razstavi, kjer je ravnatelj podraveljske kmetijske šole tov. Vernik razlagal živinorejska vprašanja teh krajev ing. Krasnik pa je vodil goste na poljedelski razstavi.

Na živinorejski razstavi je sodelovalo 18 gospodarsko razgledanih in za napredek zavzetih kmetov, ki so postavili na razstavišče skupno 25 izbranih plemenskih krav. Proti vsemu pričakovanju je

bila prikazana dobra živina, saj je bila polovica označena za prvorazredno, čeprav Spodnja Zilja v splošnem ne premore tako kvalitetnih plemenskih živali, kakor severni okraji Koroške, Spittal, Feldkirchen in St. Vid, ki so deležni izdatnih pospeševalnih ukrepov s strani oblasti, dočim je bila brnška razstava odraz zgolj podjetne kmečke samopomoči. Izražena je bila pravična težnja, da bi kmetijske oblasti končno tudi tem krajem posvetile isto pozornost kakor jo posvečajo že dolgo dobo severnim koroškim okrajem z nemško govorečim prebivalstvom.

Poljedelska razstava je na temelju analize povprečne ziljske kmetije pokazala na vrsto racionalnih sodobnih ukrepov, potrebnih za dvig poljedelske proizvodnje teh krajev. Spričo dejstev, da tod že usihajo pridobitni viri iz gozdnega gospodarstva in konjereje kot dosedanjih glavnih panog ziljskega kmetijstva, je bila tudi tu naglašena potreba, da se oblasti ne

otregujejo svoji dolžnosti pri dvigu poljedelstva in živinoreje na stopnjo sodobnih potreb, kot jih je nazorno prikazala prirejena razstava.

Ob prikazu kmetijskih in gospodarskih strojev, ki jih je razstavila krajevna Kmetijska zadruga na Brnci s pomočjo Zadrugne zveze in v sodelovanju s podraveljsko šolo, so dobili obiskovalci temeljit vpogled v rentabilni način mehanizacije svojih kmetijskih obratov. V živahnem vrvežu zainteresiranih gospodarjev se je poslovodja brnške zadruge Kori Perč lahko pohvalil tudi s sklenjenimi kupčijami.

Veliko pozornost je vzbujala tudi razstava drevnice sadjarskega strokovnjaka SKZ ing. Marka Polcerja. Množina prodanih drevesc je znova pokazala, da imajo tudi sadjarji teh naših krajev zaupanje v kvaliteto njegovih klimatsko preizkušenih in donosnih sadnih sort.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Generalna skupščina je izvolila za predsednika letošnjega zasedanja holandskega predstavnika v Varnostnem svetu dr. Eelca N. van Kleffensa (AND/United Press)

Deveto zasedanje Generalne skupščine OZN

Prejšnji teden se je v New Yorku pričelo deveto zasedanje Generalne skupščine Organizacije združenih narodov, ki ima kot osnovne probleme razorožitev, sprejem novih članov in gospodarsko dejavnost OZN. V podrobnem so v teh glavnih problemih vključena seveda številna različnejša vprašanja, kakor miroljubna uporaba atomske energije, kitajsko predstavnitvo v OZN, udeležba velesil v gospodarski dejavnosti in druga, saj vsebuje dnevni red zasedanja nič manj kot 67 točk,

katerih obravnavanje so porazdelili na posamezne odbore.

Generalna skupščina je prvi teden svojega zasedanja vodila splošno razpravo o političnih vprašanjih, med katero je že prvi dan ameriški zunanji minister Dulles predlagal, da sprejeli na dnevni red tudi novo točko „mednarodno sodelovanje in razvoj miroljubne uporabe atomske energije“. Ameriški predlog je bil splošno pozdravljen, prav tako pa je vzbudilo vsestransko zanimanje tudi vprašanje

sprejema novih članic, katerega je posebno jasno obrazložil norveški delegat, ki je opozoril, da OZN brez sodelovanja Kitajske ne more normalno funkcionirati. Jugoslovanski predstavnik dr. Jože Brilej pa je objasn timer tozadevno stališče Jugoslavije in izrazil prepričanje, da bi priznanje osrednje ljudske vlade kot predstavnika Kitajske prispevalo k izpopolnitvi in učinkovitosti Združenih narodov.

Dosedanji potek zasedanja je pokazal nekakšno opozicijo majhnih in srednjih držav nasproti velesilam, kljub temu pa sodijo, da so letošnje razprave mnogo manj ostre kot lansko leto.

Bližnji vzhod — priljubljen partner v trgovini

Eden izmed najbolj priljubljenih področij sveta na trgovinski osnovi je nedvomno Bližnji vzhod, katerega države so po gospodarski strukturi več ali manj zaostale in so industrijsko na zelo nizki stopnji, na drugi strani pa imajo nekatere izmed njih zelo velika prirodna bogastva in razpolagajo s tem v zvezi z velikimi plačilnimi sredstvi. Zaradi tega so postale te države za vsakega izvoznika zelo privlačne, zlasti še, ko je poleg trgovinske izmenjave na tem območju tudi možnost sodelovanja pri splošni izgradnji teh dežel, predvsem pri gradnjah in opremljenju raznih tovarn, pristanišč, javnih in stanovanjskih zgradb, prometnih naprav in drugih sodobnih industrijskih objektov.

Ena izmed držav, ki imajo redne trgovinske odnose z državami Bližnjega vzhoda, je tudi Jugoslavija in med jugoslovanskimi republikami je prav Slovenija tista, ki si je s svojimi industrijskimi izdelki krepko utrla pot za izvažanje v dežele, kot so Izrael, Jordanija, Libanon, Sirija, Saudova Arabija ter kot prehodno območje za Bližnji vzhod tudi še Turčija.

Od vseh naštetih dežel je Turčija nedvomno eden izmed najbolj cenjenih in upoštevanja vrednih trgovinskih partnerjev, saj znaša njen delež na celotnem jugoslovanskem izvozu več kot 15 odstotkov. Pri izvozu v to državo igra precejšnjo vlogo prav slovenska, v inozemstvu že splošno uveljavljena tekstilna industrija. Drugo pomembno skupino izvoznih proizvodov za Turčijo daje slovenska kovinska industrija z izdelki kot so: razno orodje, krampi in lopate, klešče in ključji, emajlirana posoda, cinkova pločevina, naprave za centralno ogrevanje, kinoprojektorji in podobno. Tudi les in lesni izdelki so upoštevanji kot važna postavka izvoza. Za izvoz so prišli predvsem v poštev žagan les, potem tako imenovani lesonit in leseni zaboji. Kemična industrijska panoga je dobavljala cinkovo belilo, svinčeni minij, železov oksid, litopon in razne druge izdelke. V povečanem obsegu so letos (na podlagi podatkov o prvem polletju) izvozili tudi električne baterije. Poleg omenjenih predmetov so bili v večjem obsegu izvoženi tudi še papir in lepenka.

Tudi z Izraelom je Jugoslavija razvila dobre trgovinske odnose, z nedavno sklenjeno novo trgovinsko pogodbo pa so sploh dane vse možnosti za povečanje medsebojne trgovinske izmenjave, saj je s pogodbo povečana za trgovanje predvidena vsota na 3.500.000 dolarjev. V glavnem pridejo za izvoz v Izrael v poštev trdi in mehki žagani les, kmetijski proizvodi, predvsem koruza in tobak, nato živalski proizvodi, meso, konji za delo ter kemični ter farmacevtski proizvodi. Kako razvita je trgovinska izmenjava z Izraelom, kažejo podatki o prvem polletju tekočega leta, na podlagi katerih je Jugoslavija izvozila v Izrael blaga v vrednosti 69.500.000 din.

Sirija je bila do nedavna še mandatno območje pod francosko upravo, zaradi česar je v tej deželi francoski vpliv tudi na področju trgovine še zelo močan. V to deželo, ki v zameno lahko nudi bombaž in žito, je Jugoslavija izvozila predvsem tiskane bombažne tkanine, dalje posodo, telečje usnje, upogljivo pohištvo in jeklene verige.

Jordanija je gospodarsko popolnoma odvisna od Velike Britanije, ki je njen glavni upnik in hkrati tudi glavni dobavitelj. Kljub temu je bila Jordanija dober kupec za slovenski tekstil, predvsem za bombažne tkanine, barvane in tiskane, ter tkanine iz staničnega vlakna. Poleg tega je Jugoslavija izvažala v to deželo še emajlirano in neemajlirano posodo in žagan les iglavcev.

Grozodejstva SS-ovske druhali po končani vojni na Štajerskem

Na Štajerskem so zadnje dni pripravili štiri člane neke SS-ovske lovske komande, ki je v zadnjih dneh vojne in še po kapitulaciji zakrivila nič manj kot 29 zločinov umorov avstrijskih patriotov, pa tudi vojakov. Zločinske likvidacije so bile izvedene v bližini Hartberga. Iz pristojnih virov pa je slišati, da je v tej zvezi treba v kratkem računati še z nadaljnjimi aretacijami.

Vsekakor je zanimivo, da je v Gradcu izhajajoča »Kleine Zeitung« doslej o teh grozodejstvih v zadnjih dneh vojne na Štajerskem tako dosledno molčala. Verjetno zaradi tega, ker bi bila sicer preveč očita paralela z dogodki na Koroškem. Tu seveda SS-ovci niso storili nobenega zločina. Vojne site in domov bežeče vojake so na Koroškem mogli streljati seveda le partizani. SS-ovci na Koroškem seveda niso likvidirali nobenega vojaka, ki je zapustil svojo edinico in želel priti čimprej k svojim domov.

SLOVENSKI JEZIK

Z objavljanjem »Slovenskega jezika« bomo zaradi nepredvidenih težkoč nadaljevali šele po dveh ali treh tednih.

Prav tako je bil tudi Libanon še pred leti pod francosko upravo in se Francija še vedno naporno bori, da bi obdržala svoj nekdanji neomejeni gospodarski vpliv. Jugoslovanski trgovinski odnosi z Libanom so sicer še bolj skromni, vendar je uspelo, da je Jugoslavija tudi v tej deželi plasirala nekaj svojih proizvodov. V glavnem so to tekstilije, barvane in tiskane bombažne tkanine, steklena in emajlirana posoda ter les in lesni izdelki. V zameno Libanon lahko nudi številne svoje pridelke, kot so limone, pomaranče in dateljani.

Prva 10.000-tonska ladja izdelana doma

Jugoslovanska ladjedelnica »3. maj« na Reki in s tem tudi vsa jugoslovanska ladjedelniška industrija je preteklo nedeljo slavila eno izmed največjih delovnih zmag splovljena je bila prva doma izdelana ladja, katere nosilnost znaša 10.000 ton.

Ladjedelnica »3. maj«, ki je trenutno najboljše opremljena za gradnjo ladij ne le ob Jadranu, marveč v Sredozemlju sploh, je bila osnovana leta 1906 in ima za seboj že kar zanimivo pot. Ob koncu zadnje vojne je bila močno razrušena, danes pa je dobro urejena, da lahko hkrati gradijo pet ladij, katerih dolžina lahko znaša 180 metrov. Reška ladjedelnica danes ne dela samo za domače potrebe, marveč ima številna naročila tudi iz inozemstva. Ravno sedaj bodo začeli graditi veliko preoceansko trampersko ladjo z nosilnostjo 10.500 ton, ki jo je naročila švicarska družba »Oceana Shipping«. Za isto družbo pa bodo še letos decembra pričeli z gradnjo druge podobne ladje.

V nedeljo splovljena ladja, ki bo rezala valove oceana pod imenom »Jadran«, je torej krona dosedanjega dela reške ladjedelnice. Doslej so imele največje tukaj zgrajene ladje nosilnost 4700 ton, v glavnem pa so gradili le manjše ladje. Po osvoboditvi so delavci reške ladjedelnice zgradili 25 vlačilcev, opremljenih z motorji od 60 do 240 konjskih sil, od katerih so se mnogi dobro obnesli tudi že v tujih vo-

Najslabši odjemalec jugoslovanskega blaga izmed držav Bližnjega vzhoda je trenutno Saudova Arabija, v katero so med drugimi manj pomembnimi količinami izvozili le nekaj več emajlirane posode. Ker pa ima ta dežela zelo mnogo nafte in precej zdravo valuto, je razumljivo, da ji bo na trgovinskem področju tudi Jugoslavija posvetila čim več pažnje.

Sploh namerava Jugoslavija v čim večjem obsegu plasirati svoje blago na ozemlju Bližnjega vzhoda, od kjer pa bo morala hkrati odvzeti tudi čim večje količine tamkajšnjega blaga.

dah. Razen tega so splovili še 6 tankerjev za prevoz vode ob obali, ki so imeli nosilnost 370 ali 400 ton. Ista ladjedelnica je izdelala tudi prve jugoslovanske preoceanske ladje z nosilnostjo 3900, 4500 in 4700 ton.

Naročnik vseh preoceanskih ladij — Jugolinija — je hkrati naročila tudi že drugo 10.000 tonsko ladjo, ki jo bodo po računih dogradili verjetno še letos decembra in bo nosila ime »Istra«. Prvo tovorno ladjo »Jadran« so začeli graditi 19. decembra 1953 in bi morala po prvih načrtih biti gotova šele sredi prihodnjega leta. Zato pa je predčasna dograditev nedvomno dokaz in potrjuje veliko zmogljivosti jugoslovanske ladjedelniške industrije.

Reška ladjedelnica »3. maj« ima pred seboj še velike naloge. Zgraditi bo morala skupno šest takih ladij, kakor je v nedeljo splovljeni »Jadran«. Prve tri bodo urejene na turbinski pogon, druge tri pa bodo opremljene z motorji po 4200 konjskih sil. Do konca tega leta nameravajo v tej ladjedelnici sploviti še štiri motorne ladje nosilnosti 750 ton, do konca leta 1957 pa bodo zgradili za črnogorsko podjetje še nadaljnje tri 10.000-tonske preoceanske ladje. Pričakujejo, da se bodo tem naročilom pridružila še druga, tako naročila domačih podjetij kakor tudi naročila iz inozemstva, kjer vedno bolj spoznavajo in priznavajo kvaliteto jugoslovanskega ladjedelništva.

JUŽNOAFRIŠKA UNIJA — bogata dežela revnih ljudi

Uradno se naziva Južnoafriška unija Union of South Africa ali po bursko Unie Van Suid Afrika. S svojimi 1.223.854 kvadratnimi kilometri zavzema najjužnejši del afriške celine in šteje okoli 11 in pol milijona prebivalcev. Južnoafriška unija spada med tiste afriške dežele, kjer je delež belega prebivalstva sorazmerno zelo velik: 20,8 odstotka je belih, okoli 300.000 je Azijcev, ostali pa so domačini — črnici.

Sprva so bili lastniki v Južni Afriki Nizozemci, katerim so se ob koncu 18. stoletja pridružili še Angleži. Odnosi med njimi niso bili najboljši in se je leta 1830

„Zlato mesto“ Johannesburg je z gozdom nebotičnikov veren posnetek New Yorka. Razlika je le v tem, da leži glavno mesto Južne Afrike na robu pragozda

nad 30.000 nezadovoljnih nizozemskih kmetov odselilo v divje severne pokrajine. Naselili so se na področju Natala, Transvala in Oranje, kjer pa so se po burških vojnah prav tako morali podrediti britanskemu gospodarstvu, ker leta 1910 je bila iz omenjenih treh kolonij ter Rtiča dobre nade ustanovljena današnja Južnoafriška unija, ki je kot samostojni dominion vključena v Britansko skupnost narodov. Predstavnik britanskega kraljestva v uniji je generalni guverner. Južnoafriški parlament sestoji iz dveh zbornic: senat, ki šteje 44 članov, in skupščina s 153 člani.

Domačini — črnici v političnem življenju nimajo mnogo govornikov, ker smejo parlament voliti samo tujci. Za domačine je predviden poseben domačinski predstavniški svet, ki pa je le bolj simboličnega pomena. Sploh so tamkajšnje politične ureditve zelo nestabilne in izgledajo tamkajšnji zakoni na papirju povsem drugače kot v praksi, kar dokazuje tudi zadnja volilna »zmaga« sedanjega predsednika Malana, ki si je na podlagi čudnih določil volilnega zakona kljub temu obdržal svoj položaj, čeprav je njegova nacionalistična stranka pri volitvah dobila za 130.000 glasov manj kot opozicija. Za južnoafriško unijo pa to pomeni, da bo izrazito nacistični režim nekdanjega duhovnika Malana še naprej tlačil milijone brezpravnih črnih prebivalcev.

Po legi je Južnoafriška unija v glavnem visoka planota, ki se na vzhodu dviga v Drakonove gore, vodovje pa se steka v Atlantski ocean. Polna je največjih nasprotij in protislovij vseh vrst. Vasice s slamnatimi kočami so blizu mest z modernimi zgradbami, avtomobili drivjo mimo škripajočih voz. Veliko bogastvo Južne Afrike ni samo v njenem živalstvu in rastlinstvu, marveč je ena izmed najbogatijih dežel na svetu tudi po svojih rudah. V Južni Afriki pridobijo več kot polovico vsega zlata na svetu, po vrednosti izkopanih diamantov pa je prav tako na prvem mestu.

Poleg tega ima Južna Afrika še bogata ležišča bakra, kositra, kroma, mangana, srebra, platine in volframa. Industrija se je razvila tako rekoč čez noč. Leta 1939 so imeli šele tri tovarne za proizvodnjo vojnega materiala, ob koncu zadnje vojne pa jih je bilo že 600. Sladkorja pridelajo okoli 750.000 ton na leto. Nekaj sto metrov od obale se dvigajo stopnjevit visoke planote, kjer se pase na milijone ovac. V pridelovanju volne je Južna Afrika četrta na svetu. V Transvalu je največ-

PO ŠIRNEM SVETU

Sajgon. — Vodja mednarodne komisije za nadzorstvo nad premirjem v Indokini, indijski predstavnik Desai je izrazil v imenu komisije »popolno zadovoljstvo spriču duha sodelovanja«, na katerega je komisija naletela tako pri Ho Ši Minhovem Vietminu kakor tudi pri francoskih vojaških oblasteh. Predsednik komisije Desai je izjavil, da je morala komisija doslej intervenirati samo dvakrat v zvezi z izmenjavo ujetnikov. Pripomnil je še, da vprašanje pregrupiranja enot doslej ni povzročilo nobenih sporov in da je zato delo komisije zelo dobro napredovalo.

Katmandu. — Nepalska vlada bo zahtevala od predsednika indijske vlade Nehruja, naj jo povabijo na bližnjo azijsko-afriško konferenco. Predsednik Nehru in indonezijski predsednik vlade Sastroamidjojo sta namreč sklenila, da bosta v kratkem sklicala v Djakarti konferenco predstavnikov azijskih in afriških dežel.

Seul. — V Južni Koreji se po uradnem mnenju kljub sklenjenemu premirju še vedno bori kakih 400 gverilcev, ki se nočejo sprijazniti z oblastjo Sing Man Rija. Pred kratkim je južnokorejska policija sporočila, da so ujeli voditelja teh gverilcev Huen Ila.

Svedski zadružniki obiščejo Jugoslavijo

Na povabilo Glavne zadružne zveze FLRJ bo skupina zadružnikov iz Švedske obiskala Jugoslavijo. Švedski zadružniki, ki jih bo vodil direktor švedske zveze konzumnih zadrug, bodo prispeli v Jugoslavijo 10. oktobra in si bodo ogledali več kmetijskih posestev in kmečkih delovnih zadrug ter se ob tej priložnosti razgovarjali s predstavniki jugoslovanskih zadružnih zvez in podjetij o gospodarskem sodelovanju.

ji rudnik Witwatersrand, katerega rovi merijo skupno nad 12.000 kilometrov. Žita pridelujejo komaj za domačo porabo, pač pa izvažajo nekaj koruze. Mnogo je vinogradov in nasadov južnega sadja. V svoji zunanji trgovini se Južna Afrika skuša vedno bolj otresti izključne navezanosti na Veliko Britanijo. Glavni izvozni predmeti so surova volna, polizdelano zlato, diamanti, volna, ovčje kože, azbest in baker, uvažajo pa predvsem bombažne tkanine, tkanine iz umetne svile, volnene tkanine, bencin, šasijske motorne vozile.

Kakor že omenjeno, se je posebno med drugo svetovno vojno močno razvila industrija. Število delavcev se je podvojilo in s tem v zvezi so utrdile svoj položaj tudi sindikalne organizacije, ki pa so v lastno škodo zastopale koristi samo evropskih delavcev. Kmalu se je ideja razredne organiziranosti in razrednega boja razširila sicer tudi na delavce-domačine, vendar je delavsko gibanje prav do danes ostalo neenotno. Rasizem je še danes močno zakoreninjen v sindikalnih vodstvih, zato je večina črnih delavcev ostala neorganizirana. Danes v Južni Afriki ni politične stranke, ki bi se odločno zavzemala za pravice vseh delavcev, tako imenovana delavska stranka pa je izgubila svoj ugled s tem, da se je zavzemala samo za belce ter za obvarovanje svojih položajev v parlamentu.

Bodočnost črnih delavcev, bodočnost vsega južnoafriškega proletariata je, kakor kaže razvoj, odvisna od njega samega. Doslej so ga izkoriščali zato, ker ni bil enoten, ker je iskal sovražnika v lastnih vrstah, ne pa tam, kjer bi ga moral, med podjetniki, tovarnarji, farmerji in lastniki rudnikov, predvsem pa v vrstah nacionalistov Malanovega kova, katerega vlada skuša reševati vprašanje mešanega prebivalstva na način, ki ne obeta nič dobrega in ki mu nasprotujejo svobodoljubni ljudje vsega sveta. Dokler pa beli delavec v svojem črnem tovarništvu in obratno ne bosta videla enakopravnega sodelavca, tako dolgo bo ostala Južnoafriška unija bogata dežela revnih ljudi, ki jih bo vladala pečica premožnih izkoriščevalcev.

Znanje jezika soseda — sredstvo za medsebojno spoznavanje

V teku časa si je delovno ljudstvo priborilo marsikatero pridobitev, kar je poleg naporov delavstva samega predvsem pripisati prizadevanjem različnih delavskih ustanov. Poleg Sindikalne zveze je najpomembnejša delavska ustanova Zbornica za delavce in nameščence. Mnogovrstne so njene naloge. Med drugim spada med njene naloge zaščita delojemalcev pri zakonodaji, zbiranje statističnega materiala, zastopanje svojih članov pred sodnijo ter drugih uradov itd. Ni namen današnjega članka, govoriti o bistvu in tudi ne o nalogah te zbornice, ker bi bila to obširna razprava ter bi jo v kratkem sestavku ne mogli izčrpati.

Kratko pa hočemo tukaj omeniti eno izmed posebno hvalevrednih del te ustanove, namreč ljudske visoke šole ali ljudske univerze. Te imajo namen, da delovnega človeka ob večernih tečajih vzgajajo in poučujejo, mu posredujejo znanje za nadaljnjo uspešno existenco in možnost, da pride do boljšega kruha. Mnogovrstni so predmeti, katere predavajo. Splošna izobrazba, strokovno znanje, zdravstvo, umetnost, razne spretnosti, jeziki itd. so predmeti v tečajih Delavske zbornice. So tudi tečaji, katerih absolventom je dana možnost za polaganje izpitov, ki odgovarjajo maturi.

Zbornica za delavce in nameščence se zaveda, da šolska izobrazba v mnogih primerih ne zadošča, da bi obvladali današnje življenjske probleme. Kolikokrat se primeri, da si delavec ali nameščenec v vprašanih vsakdanjega življenja ne zna pomagati, ker mu manjka potrebno znanje. Z velikansko brzino hiti tehnični razvoj, pa tudi gospodarski in socialno-politični. Če si delovno ljudstvo, predvsem delavci in nameščenci lastijo pravi-

co, da so nositelji novega, socialno pravičnejšega reda nove družbe, si morajo osvojiti potrebno znanje za te naloge. Tako imenovana inteligenca ne sme biti privilegij posameznih maloštevilnih poklicnih skupin, temveč delavstvo mora prav tako poznati probleme današnjega časa, kakor tisti, ki so si svoje znanje pridobili na visokih šolah.

Program tečajev delavske zbornice je razviden iz lista »Der Wegweiser«, številka 37 od 14. 9. 1954, ki ga izdaja delavska zbornica. Večerni tečaji se vršijo v mnogih krajih na Koroškem in velik del je posvečen učenju jezikov. Celotni španski jezik je na programu. Kakor so ti tečaji koristni in tvarina mnogovrstna, pa nikakor ne moremo razumeti, da niti v Celovcu niti v Vrbi ali Beljaku, ter Velikovu in na Rebrci ali kjer koli drugod na jezikovno mešanem ozemlju niso smatrali za potrebno, da bi sprejeli v program predavanj tudi predmet za pouk drugega deželne jezika — slovenščine. Znatno del te dežele in tudi članov te ustanove je slovenskega pokolenja. Številni delavci in nameščenci bi se radi izpopolnili v znanju slovenskega jezika, mnogi pa bi se ga hoteli priučiti. Saj je to vendar jezik najbližjega soseda in znanje jezika je seveda tudi uspešno sredstvo za globlje medsebojno spoznavanje ter je brez dvoma znanje jezika soseda vsakemu posamezniku samo v korist. Nočemo podkati Delavski zbornici zaradi te pomanjkljivosti kakšne zlonamernosti iz kakršnega koli omalovaževanja slovenščine ali celo iz neupoštevanja pouka slovenščine, kakor so jo gotovi krogi skušali izzvati proti dvojezičnemu pouku v šolah. Opozorjamo pa delavsko zbornico na to dejstvo, ki je nerazumljivo prav sedaj, ko so pred vratmi zbornične volitve.

Zaključek letošnjih del na Štalenski gori

Izkopanine na Štalenski gori so postale že mednarodni pojem. To potrjuje predvsem vedno večji dotok tujih obiskovalcev na tej znameniti točki na zgodovinsko tako zanimivih tleh v osrčju naše dežele. Letos je na primer obiskalo Štalensko goro nad 8.000 ljudi. Ob zaključku letošnjih izkopavanj je direktor muzeja g. dvorni svetnik dr. Gotbert Moro z zahvalo deželniemu uradu za izgradnjo cest lahko poročal tudi, da je cesta na Štalensko goro v glavnem dograjena. Cesto, ki je tako izpeljana, da nikakor ne moti naravne slike, bodo prihodnje leto še asfaltirali, načrtovano pa je njeno podaljšanje še na Ostrovico.

Kakor zadnja leta so bila tudi letošnja izkopavanja uspešna. Letošnji izsledki pri izkopanem javnem kopalšču omogočajo reprodukcijo kopalških prostorov in kurilnih naprav. V izkopanih zgradbah v višjih terasah so našli še naprave za topljenje svinca in železno zidarsko ali kamnoseško orodje. Posebno slednje kaže, da se to orodje v dolgih stoletjih skoraj ni nič spremenilo. Jasno, da so tudi letos izkopali vse polno zgodovinsko zanimivih črepin; posebne vrednosti pa je najdba razmeroma zelo dobro ohranjene mozaične stene, ki jo trenutno na Dunaju konservirajo in sestavljajo in ki v ničemer ne zaostaja za podobnimi znamenitostmi iz Pompeja. Konservirano in restavrirano steno nameravajo nato postaviti spet na isto mesto, tako da bo na Štalenski gori poleg znamenite tako imenovane »reprezentančne palače« videti še nadaljnjo znamenitost pod streho.

Ob priložnosti prikaza letošnjih izsledkov pri izkopavinah na Štalenski gori pa so novinarji zvedeli tudi še o drugih posebnih izkopavanjih. Tako so letos pod

vodstvom majorja Kohle odprli nekaj zgodovinskih grobov pri Drevljah, kjer je drugo največje pokopališče iz predrim-ske dobe v Avstriji, kopalji pa so tudi na Vašinjah, pri Velikovu, v Labotski dolini in ponovno na Gračarci. V vseh krajih gre za tako imenovane terasne naselbine, ki še niso popolnoma proučene. Vendar trenutno ni namena, da bi poleg Štalenske gore še kje drugje pričeli z izkopavanji večjega obsega.

Vsa dela je tudi letos vodil univerzitetni profesor dr. Rudolf Egger s svojimi večšimi sodelavci.

Naša koroška vas nekoč in danes

(Konec)

Nisem utegnil do kraja razplesti svojih misli, ko prirpoe izza ovinka domačije traktor in vleče za seboj neko rdečo reč z nekakim lesenim vrtiljakom. Za trenutek se traktorist ustavi, zmanjša turažo in zakliče:

„Franc, ali je rž odžeta?“

„Je“, je kratek odgovor soseda.

„Potem pa kar pridi, da jo požanjeva dopoldan, popoldan bi rad našo, če pojde vse po sreči!“

Komaj utegnem prebrati — taka ihla je — z vezalne kosilnice »Dansk Letbinder« in že odropočeta gospodarja, pustivši za seboj cestni prah, za ovinkom.

Radovednost mi ne da miru, da sedem na kolo in ju poiščem na polju. Tako se torej žanje danes! Eden sedi na traktorju in drugi na kosilnici, nekako za kontrolo, vse drugo pa opravljata tehnika, ne tista profesorja Modrinjaka, ampak resnična, kajti vsaka dva koraka bruhne stroj zvezan snop. Nekaj časa hitim za njima in oči mi vise na tekočem traku, ki dovaja požeto žito v stiskalnico in ravnalnico, kjer ga povežejo jeklene klešče z iglo in debelo nitjo. Zanjeta s precejšnjo brzino.

Zato utrujen sedem in razmišljam. Nikjer nobene žanjice? Na poti domov srečam eno tistih starih, ki je žela že pred kakimi 40. leti in jo pobaram:

„Kam pa kaj vi, babica, s ceno (košaro) v tej vročini?“

„Oh, veš Anzej, malo v senco mislim, tja v les za črnicami, če so še kaj pustili, saj veš, dandanes hodi vse v les, babam ni treba več žeti, pa pobirajo šilinge raje v senci.“

Tako torej.

Stopim v eno izmed zidanih hiš: pol kuhinje v svetlih ploščah, decentne rumenkaste barve, moderen štedilnik in svetla, široka kredenca ob steni. Pa rečem tako tja v en dan:

„Lepo imate, lepo!“

„No ja, še že ni vse tak, kakr bi meu bit“, se opraviči stara mati in prav nobene miselnosti iz črne kuhinje ni več v njenih besedah. Zanos in volja po izboljšanju življenjske ravni je prevzela staro in mlado.

Civilizacija je razdrla ograjo med mestom in vasjo. V hiši so slovenski in nemški časopisi, na polici pod križem pa radio, ki ga poleti kajpada odpre gospodar samo ob šestih zjutraj, da čuje, kakšno bo vreme cel dan — in če utegne, opoldne, da zve, po čem so bili prašiči na trgu. Ihla je velika, stroj zahteva pridnega in ročnega človeka. „Ljudi ni“ pa je tožba malega in večjega kmeta v vasi. „Saj ne dobiš dekle ali hlapca, ki bi se mogel nanj znesti, da bo ostal vsaj leto dni pri hiši.“ „Arbeitslos“ ti vlečejo in gledajo skoz okno, ko drugi hitijo na polje, tožijo vsi vprek. „Pa še delati ne smejo na polju, čeprav bi hoteli“, se jezi sivi dedej, „taki zakoni ne morejo storiti nič dobrega. Ljudje se navajajo na brezdelje in mehkužnost, kar človeka pokvari“. Beseda, vredna premisleka. Zdrava gospodarska politika slej ko prej ne more mimo starosvetnega izkustva: „kdor ne dela, naj ne je“. Poldne je. Zlindrov Lojze molze. Dvanajst

let je star. Se čudiš, kaj? Jaz sem se tudi, ko sem ga zagledal za kravo, se prvi njegov čop, ki je migal za širokim kravjim hrbtom. Gumiaste sesalke se enakomerno dvigajo na vitemu, dve in dve hkrati, rahlo brnenje električnega stroja za molžo me spominja na godbo v kakem Šimanovem žnidaršiču (panju) ali na frizersko delavnico.

„Pa znaš ti to?“ se začudim neverno.

„Saj ni težko, lejte, tu si vidi na okencu v cevi, kako teče mleko. Ko neha teči, moram takoj izključiti zračno sesalko, da ne bi sesala krvi. To je vse, potem pa natakem vse skupaj drugi kravi.“

Brihten poba, pomislim, proizvod moderne dobe.

Se bi stopil k temu ali drugemu, k Božanku, denimo, ali k Božiču, tu si ogledal gospodarstvo, moderne hidravlične stiskalnice za sadje ali mlatilnice, v katere „bulajo“ na enem koncu snope, na drugem pa teče sortirano žito v tri različne vreče, vendar kaže termometer ob večnih vratih 35 stopinj Celzija in ves kuhan se raje umaknem v senco za hladen oddih in mirno razmišljanje.

Vendar me je utrip življenja v moji rodni vasi tako prevzel, da sem zaživel v ritmu traktorjevega pok-pok-pok, ki se mi preliva po vseh žilah, mi buta ob senca in mi ne da zadremati. Kakor iz daljnih dalj, čisto nekeje na obzorju, mahata dva vola z repoma — zdaj na levo — zdaj na desno — in butata ob vsakem drugem koraku z okroglimi vampi drug v drugega, moj atej pa sedi na vozu in apa in štija ob vsakem tretjem. Kje imajo še v Dobo vole? mi šine kar tako v misel. Ni jih več. Traktorji in konji so jih nadomestili.

Z umno uporabo umetnih gnojil so Dobljani že pred vojno nakosili več krme za krave, začeli pošiljati mleko v Celovec, kupovali zanj spet gnojila in po malem stroje, tako da so pozidali in si v teku kakih petnajstih let gospodarsko toliko opomogli, da uvajajo danes najmodernejšo iznajdbe na področju gospodarske tehnike. Pridnost in pamet sta spremenila podobo vasi, zlasti pa dobrodejna samopomoč med sosedi, združništvo, ki nima zapisanih svojih zakonov na nobeni pismeni odredbi in se ravna zgolj po poštem instinktu: ti meni traktor ali konje, jaz tebi roke. Kreganja ni in tudi zavisti ne. Sosedje so si sosedje.

Sveti Boštjan z Martinom in Klemenom pa varuje Dob, kakor pred 300 leti, ko so ga postavili na glavni oltarček. In ko se zgrne pod njim mala srenja na dan žeganja, ga čujem, kako jim govori:

„Ostanite pošteni in zavedni Slovenci, vi pridni Dobljani, kakor je bilo zavednih in zvestih vseh deset rodov, ki so poklekali predme in kakor so bili trdni vsi drugi rodovi, ko mene še nikjer ni bilo. Pomagajte drug drugemu — in varoval vas bom!“

Pripomba: Kar je zapisanega tukaj o Dobi, noče biti ne pretiran slavospev tej vasi, niti napihovanje, da take vasi v pliberškem kraju ni več.

P. A.

Kulturni spored na Ziljskem kmečkem dnevu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za popoldanski koncert je bila Prangarjeva dvorana mnogo premajhna. Natrpána do zadnjega kotička ni mogla več sprejeti več sto poslušalcev, ki pa so vsaj deloma ob odprtih oknih in vhodih še mogli biti deležni pestrega sporeda.

Po uvodnem nastopu mladega tamburaškega zbora iz Zgornje Vesce pod vodstvom Joška Einspielerja je prireditelj otvoril svetnik beljaške okrajne kmetijske zbornice tov. Peter Kofler ter med udeleženci pozdravil zlasti predsednika Demokratične fronte dr. Petka, predsednika SPZ dr. Francija Zwittera, predsednika Zveze slovenskih zadrug Lapuša, predstavnik Kmetijske zbornice v Beljaku ing. Hocka ter zastopnike tiska.

Predsednik ZSZ tov. Lapuš je v svojem govoru zlasti poudaril nujnost združevanja in vzajemnega sodelovanja naših malih in srednjih kmetov. Podčrtal je potrebo zbiranja v strokovni organizaciji SKZ, ki stremi za odpravo zaostalosti in po raznih političnih vplivih povzročene razcepljenosti naših vasi. Pokazal je na prednosti vključevanja in udejstvovanja v naših združnih organizacijah kot obliki samopomoči proti gospodarskemu pritisku tistih krogov, ki našemu kmečkemu prebivalstvu niso naklonjeni.

Ob rastoči razgibanosti so se nato pred poslušalci zvrstili trije pevski zbori: domači moški pevski, nato zbor iz Brnce, moški zbor iz Loge vasi, ki ga je vodil tov. Hanzi Aicholcer ter mešani zbor Kotmirčanov, ki mu je dirigiral pevovo-

dja SPZ tov. Pavle Kernjak. Vsi so želi za občuteno in harmonično zapete pesmi splošno odobravanje in priznanje.

Še posebno je dvorana oživela, ko je nastopil že iz ljubljanskih radiooddaj znani »Gorenjski kvartet«, sestavljen iz harmonikaša, klarinetista, trobentaša in basista. Temperamentno zaigrane poskočne melodije so enako vžgale v dvorani kot so navdušili tudi dvospevi nadarjenega tenorista Franceta Korena in Danice Filipičeve. Očarana publika se nikakor ni strinjala, ko je prišel čas zaključka koncerta, kajti še in še bi bila rada poslušala drage goste iz Slovenije.

Po končanem koncertu je zastopnik kmetijske zbornice g. ing. Hock izrazil željo, da bi zbranemu občinstvu spregovoril nekaj besed. Najprej je sporočil pozdrave kmetijske zbornice in njenega prezidenta Gruberja ter okrajne kmečke zbornice, nato pa ob odobravanju vseh navzočih poudaril, da bi bilo želeto, da bi se na podlagi tukaj započete sodelovanja razvijalo plodovito sodelovanje v korist napredka kmetijstva in dviga življenjske ravni, za katere cilje da se bori prav tako tudi kmetijska zbornica.

V imenu udeležencev prireditve se je za pozdravne besede zahvalil podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter, ki je ob tej priložnosti naglasil, da pozdravljamo besede zastopnika kmetijske zbornice in želimo le to, da bi končno prešli od besed tudi k dejanjem. Dejal je, da kmetijska šola v Podravljah še vedno čaka uradnega priznanja in primerne podpore oblasti ter da se naše za-

družništvo še vedno bori za enakopraven položaj.

Že proti večeru se je vsa množica udeležencev na Ziljskem kmečkem dnevu zbrala na prostem, kjer so fantje iz Zahomca in Brnce na iskrih konjih priredili tradicionalno ziljsko štehanje. Za mnoge gledalce iz oddaljenih Gur, Spodnjega Roža in Podjune, ki tega ziljskega ljudskega običaja še nikdar niso videli, je bilo to še posebno doživetje. S spretno izvedenim štehanjem, ki ga je zaključil Rej pod lipo v slikovitih ziljskih narodnih nošah, so brhka ziljska dekleta in postavni kontarji pokazali, da je mladina ob Zilji ostala zvesta domačim kulturnim in narodopisnim izročilom svojega ljudstva. Z Ziljskega kmečkega dneva, ki se je ob veselem rajanju zaključil šele pozno ponoči, so obiskovalci odnesli nepozabne spomine, saj jim je nudil nove gospodarske in kulturne poglede v bodočnost.

Roman »Vojna in mir« v filmu

Ameriški filmski producent David O. Selznick, ki je izdelal tudi znani film »V vrtincu«, bo v kratkem pričel z deli za film po največjem Tolstojevem romanu »Vojna in mir«. Film, katerega naslov še ni dokončno določen, bo hkrati najdražji film in bo predvidoma stal lepo vsotico 8.000.000 dolarjev ali okroglo 200.000.000 šilingov. Kljub visokim izdatkom pa je pričakovati, da bo film, če bo kvalitetno vsaj enakovreden s filmom »V vrtincu«, katerega smatrajo za enega doslej najbolj uspelih, tudi finančni uspeh.

Uspeh jugoslovanske folklorne v tujini

Hrvaški folklorni ansambel »Lado«, ki je pred nedavnim z velikim uspehom nastopal v Franciji in Belgiji, bo odpotoval še na enomesečno turnejo v Anglijo, nakar bo gostoval tudi v Zahodni Nemčiji in Avstriji. Ta jugoslovanski ansambel je dosegel v Liegu v Belgiji, kjer je nastopal v tekmi z devetimi folklornimi skupinami iz Italije, Francije, Belgije in Finske, največji uspeh.

KOLEDAR

Petek, 1. oktober: Remigij
Sobota, 2. oktober: Angeli varuhi
Nedelja, 3. oktober: Terezija D. J.
Ponedeljek, 4. oktober: Frančišek Asiški
Torek, 5. oktober: Placid in tov.
Sreda, 6. oktober: Brunon, sp.
Četrtek, 7. oktober: Justina.

SPOMINSKI DNEVI

1. 10. 1943 Prvo zasedanje poslancev slovenskega naroda v Kočevju.
2. 10. 1869 Rojen voditelj indijskega ljudstva Mahatma Gandhi — 1942 Ustreljen v gramozni jami v Ljubljani slikar Hinko Smrekar.
3. 10. 1868 Sklenjen mir na Dunaju — Beneška Slovenija priključena k Italiji — 1918 Nemčija, Avstroogrska in Turčija so zaprosile za mir.
4. 10. 1836 V Rušah je umrlo za kolero 38 žrtev. Verjetno je dalo to pesniku Aškercu snov za „Ponočno potnico“ — 1947 Umrli matematik in fizik Maks Planck, začetnik Planckove kvantne teorije.
5. 10. 1840 Rojen skladatelj Franc Gerbič — 1849 „Kölnische Zeitung“ so prinesle kot prvi list brzojavno vest.
6. 10. 1848 Na Dunaju se začne tako imenovana „oktobrska“ revolucija — 1870 Konec vatikanske države, ki se je pripojila k Italiji — 1918 Umrli v Ljubljani jezikoslovec Stanislav Škrabec.

Št. Jakob v Rožu

Od zadnje naše pevske prireditve sicer še ni dolgo sem, kljub temu pa smo že spet z velikim veseljem sprejeli vabilo domačega Slovenskega prosvetnega društva »Rož«, ki je naznanjalo, da nas bodo obiskali Gorenjski kvartet in stara priljubljena znanca solista radia Ljubljana Danica Filipičeva in France Koren. Šentjakobčani sploh radi poslušamo lepe melodije, zato smo tudi zadnjo soboto napolnili prostorno sobo pri »Šimeju«. In ni nam bilo žal, saj so gostje iz Slovenije nudili toliko lepega užitka in razvedrila, da je prišel sleherni izmed številnih poslušalcev na svoj račun. Melodijam, izvajalji godci kvarteta, so izmenoma sledile prelepe pesmi iz ust obeh solistov. Koncert se je kmalu preoblikoval v pristrčno domačo družabnost, kjer smo si postali z dragimi gosti najboljši prijatelji, uživajoč prijetno razigranost do jutranjih ur. Nobenemu ni žal, da je preživel te nekaj uric v veseli družbi in vsakdo si je želel, da bi nas gostje-umetniki prav kmalu spet obiskali.

Tudi ženimo se pri nas prav pridno, ker se ob bližajoči zimi preveč bojimo mrzlega samskega življenja. Koncem zadnjega tedna so se združili v zakonske pare kar štirje mladi ljudje. V Veliki vasi sta si podala roke za skupno življenje Franci Schüttelkopf in Micka Stingler, v Lešah pa sta slavnostno obhajala svojo svatbo Jože Gabriel — Petricev in Cilka Romauch iz Št. Petra pri Št. Jakobu. Številni svatje so se po cerkvenih obredih, ki jih je v šentpeterski cerkvi opravil g. kaplan Česen, zbrali v Gabrielovi gostilni, kjer so se jim pozneje pridružili še »zaplčvovci« iz bližnje in daljnje okolice. V pozno noč ali bolje v jutro je veseli svatovski družbi igrala za ples domača godba iz Svaten, s katero sta morala iskati tudi ženin »ukradeno« nevesto in starašina svojo »rjušnico« v sosednji gostilni pri Steinerju.

Mladim poročencem želimo mnogo sreče na skupno pot zakonskega življenja.

Novi okrajni glavar za Celovec-podeželje

Dosedanji okrajni glavar za Celovec-podeželje dr. Walter Pfliegerl je prevzel urad 3/I pri koroški deželni vladi. Za novega okrajnega glavarja političnega okraja Celovec je deželna vlada imenovala dr. Winfrieda Marka.

KELAG-Celovec obvešča:

Rožani! Obiščite KELAG-ove posvetovalne večere o električnem kuhanju: v sredo, dne 6. oktobra 1954, ob 20. uri v gostilni Just v Borovljah in v petek, dne 8. oktobra 1954, ob 20. uri v gostilni Inzko na Bistrici v Rožu.

Natančneje v današnji prilogi.

Po naši zemlji

Alojzija Petriča zadnja pot

V najboljših letih, šele 53 let starega Alojzija Petriča, v najlepšem razmahu svojega kmetovanja, je po devetih tednih boleznih iztrgala smrt iz srede spoštovane in ugledne Lorenčove družine. Ko je kosil za seno, ga je bolezen resno zgrabila. Med tem, ko je ležal težko bolan na bolniški postelji, je ob nevihti udarila strela v sosednjo, komaj kakih deset metrov oddaljeno poslopje. Ker je bila v nevarnosti tudi njegova hiša, so morali bolnika odnesti iz ogroženega poslopja.

Trden in zaveden slovenski značaj je bil v času nacističnega nasilja z vso družino tudi pokojni Alojzij izseljen, ter se je moral udati v grenko usodo fašističnega terorja in zapustiti svoj ljubljani domači dom in svojo grudo, ki jo je s toliko vdanostjo oskrboval. Prestano trpljenje in duševne muke so v tujini tudi njemu, kakor tolikšnim drugim, zrahljale zdravje, da proti bolezni ni bil več tako odporen.

Kotmara ves

Prav zares, tudi največji optimisti so bili pri nas presenečeni, ko se je zgodilo, kar ni nobeden pričakoval. Naš Friedl iz Šmarjete, ki je tako ljubil prostost in fantovsko življenje, se je le odločil, da si je poiskal družico za življenje. In zares, poklicno zidar, ki kuje iz opeke in malte šilinge, po naravi živahen in veseljak, da ga imamo vsi radi, se je poročil z Micijo, ki jo tudi vsi poznamo. Po poročnih formalnostih so na veseli svatovski zaključili korak v novo življenje. Njegov prijatelj Franc pa je gotovo bolj otožen, ker bo moral sedaj sam hoditi po samski poti. Novoporočencema paru čestitamo in želimo vse najboljše!

Pa tudi smrt je posegla v našo okolico in pobrala 82 let staro Cecilijo Prosekar, p. d. Boštjanko v Trapesinji. Pol stoletja je gospodinjila pri Boštjanu in delila lepe in težke čase z rajnim možem gospodarjem. Vzorno sta vzgajala hčerko in sina v zavesti, ki je bila njima lastna, v zvestobi do svojega ljudstva in rodne grude.

Ob številni udeležbi je bil pogreb rajne Boštjanke minulo nedeljo. Na domu in ob odprtem grobu so pokojni materi zapeli žalostinke domači pevci. Preostalim svojcem naše odkrito sožalje!

Pliberk

Pri Brezniku v Pliberku so dobili mlado gospodinjjo. V Pliberku in okolici in v daljnih krajih poznajo gostinsko podjetje Breznik. Podjetje sredi mesta, prikrojeno za vsakodnevne in nedeljske obiskovalce iz mesta in podeželja, je zaradi svoje domačnosti zelo priljubljeno gostišče, pa je tudi po svoji moderni opremi tujskih sob ter šele nedavno izgrajena kavarna v značaju bara iskano zatočišče tudi tujih potnikov in letoviščarjev. Vsakdo priznava, da je podjetni Štefan Breznik, naslednik istoimenskega očeta, ki je moral v dobi nacističnega nasilja predčasno končati tek svojega življenja, zares mnogo storil v svojem podjetju in doprinesel dobršen del k razvoju tujskega prometa. Skratka, v Breznikovi gostilni se prijetno in po domače počutijo domačini in tuji.

Kdor koli je z razmerami pri Brezniku znan, mora priznati, da se Breznikova mama trudi za uspeh gostilne in dobrobit družine od rane zore do poznega večera. Po dolgih letih neutrudnega dela in skrbi je samoumevno, da je potrebno, da ji pri-skoči na pomoč mlada sila, bodoča gospodinja. Ta zadeva, kajpa ni bila preveč težaven problem, ker mladi Štefan Breznik je fant, ki je tudi to vprašanje z njemu lastno podjetnostjo rešil. Kot razpečevalec priznanih dobrih vin, je na svojih poslovnih poteh spoznal ono bitje, Marijo Lutnik iz Klopinske okolice, ki si jo je izbral za svojo življenjsko družico in sta si minulo nedeljo obljubila zvestobo za vse življenje.

Izpodkopano zdravstveno stanje je bil delež številnih izseljencev, zaradi tega smo pričali, kako legajo preganjanci eden za drugim prerano v grob. In ko sem kot njegov prijatelj stal med številnimi žalnimi gosti ob njegovem grobu, sem premišljeval in mislil, koliko je danes tukaj takih, ki so se v oni strahotni dobi veselili in bili zadovoljni, da so selili naše najboljše in želeli, da bi jih ne bilo nikoli več nazaj. Vrnili so se, toda mnogi so prišli umirat in tudi pokojnemu Alojziju Petriču se je vsaj želja izpolnila, da v zemlji domači mu truplo leži.

Ob pogrebnih svečanostih se je spomnil pokojnega sotrpina in poslovil od njega predsednik Zveze slovenskih izseljencev Vinko Gröblacher, spregovoril pa je tudi direktor Vernik. Pevec iz Lipe so zapeli žalostinke. Žalujoča družina, kateri velja naše globoko sožalje, se vsem, ki so pokojnemu izkazali zadnjo čast in ljubezen, iskreno zahvaljuje.

Tak pomemben dogodek v ugledni družini ni mogel ostati brez pozornosti. Ljudje se govorili o tem in prinašali čestitke. Domači pevci, ki so v tej gostilni tolikokrat prepevali, so pohiteli v soboto zvečer na ženinov dom, da so Štefeju napravili podoknico. Znani pevovodja Foltež Hartman je pustil svojo ženo v Kortah in prihitel med svoje nekdanje pevce ter je v sredi zbora intoniral »Luna si je...« ter »Slavljenec današnji«. Slavljenec sam je bil ob takem obisku vidno vzradoščen ter je povabil pevce pod svoj krov, kjer ni štedil s čašo opojnosti in drugimi postrežbami. S pesmijo za pesmijo so v pozni noči zaključili Štefejev zadnji fantovski večer. Ker so bile zbrane med pevci korenine iz Foltejeve šole, je ubrana pesem mogočno odmevala v tiho jesensko noč.

Drugi dan, v nedeljo, so se ženini, sorodniki ter drugi gostje in pevci natovorili na osebne avtomobile. Odpeljali so se v Škocijan, kjer jih je pričakovala nevesta vsa v praznični in svatovski obleki. Cerkvene poročne obrede je opravil gospod župnik Koglek. Nato pa so se z novoporočencema vsi podali v hotel »Obir« ob jezeru. V hotelu je bilo dostojno in lepo poročno slavlje, kjer ni manjkalo ničesar, vmes pa je bilo mnogo domačega petja. Prekmalu je minil večer in Štefan je povedel svojo ženo na njen novi dom.

Iskrene čestitke in naj klije v Breznikovi družini novo srečno mlado življenje!

Razne vesti iz Koroške

Znani jesenski sejem v Št. Vidu ob Glini bo od 2. do 12. oktobra. Sejem v Št. Vidu je eden pomembnejših na Koroškem in predstavlja za Koroško važno gospodarsko prireditev.

Poleg vsakoletne zasedbe šentviškega sejma, kakor z obsežnim zabavnim parkom, blagovnim in živinskimi tržnimi dnevi, bo tudi letos vrsta posebnih prireditev. Med drugim bo tekmovanje kmečke mladine, ki jo bo priredil mladinski referat kmetijske zbornice. Nadalje bo priredila živinorejska zveza za Koroško in Štajersko razstavo in prodajo plemenske živine. Na kmetijskem sektorju pa bo praktično predvajanje kmetijskih strojev. Prosta živinska sejma bosta v ponedeljek dne 4. oktobra in v ponedeljek dne 11. oktobra. Razstava plemenske živine, krav in bikov, bo v petek dne 8. oktobra.

V predoru pri Področici se je primerila v ponedeljek popoldne težka nezdoda. Pri delu za elektrifikacijo proge zaposleni delavec Janez Aichholcer iz Reke pri Št. Jakobu je strmoglavil z ogrodja. Ob padcu je na nesrečo zletel na pokrov nekega kanala, ki se je podrl ter je delavec telednil v iarek. Aichholcer je utrpel težke notranje poškodbe in so ga morali prepeljati v bolnišnico v Beljak.

Suha

Stara želja Sušanov in okoličanov se je minulo nedeljo uresničila. Svojemu plemenitemu namenu so izročili prepotrebno novo šolsko zgradbo. Šolarjem, po veliki večini kmečkim otrokom, bo nova šola v veliko veselje in gotovo jo bodo dvakrat tako radi obiskovali, ker se bodo v novih prostorih prijetno počutili. Pa tudi staršem šolskega okoliša je novo učilišče v ponos ter so, kakor otroci, tudi starši hvaležni vsem, ki so k zgradbi doprinesli, predvsem koroški deželni vladi, ki je v sedanjem svojem sestavu pokazala veliko razumevanje tudi za potrebo nove šole na Suhi.

Nova šolska zgradba, učni prostori in oprema predstavlja eno najmodernejših malih podeželskih šol. Arhitekt in mojstri ter obrtniki so vložili v to zgradbo svoje sposobnosti, ki so vredne priznanja. Oprema učnih prostorov, ki nudijo v obeh razredih prostor za 60 učencev, odgovarja vsem novodobnim in zdravstvenim zahtevam. Starosvetne klopi so nadomestili z mizicami z dvema stoloma. Važna novost je tudi šolska učna kuhinja, kjer bodo imela kmečka dekleta prilžnost, da se seznanijo s praktično kuharsko umetnostjo, ki jih bo usposobila, da bodo znale izkoristiti bolj ustrezajoče, smotrne in cenejše kuharske metode. Dobro je preskrbljeno tudi za higienične potrebe. V kleti se nahaja prostorna pršna kopel ter na učiteljsko stanovanje vključeno lepo kopalnico. Tudi sanitarne naprave so moderne in opremljene z umivalnikami. Razrede krasijo nekatere originalne slike.

Razumljivo je, da so otvoritev šole izvedli s primerno slavnostjo. Ob otvoritvi je bila številno zastopana vsa okolica šolskega okraja in župan Slabatnik je mogel med drugimi pozdraviti tudi deželnega glavarja Wedeniga.

Otvoritvene besede je spregovoril deželni glavar Wedenig, ki je izrazil, da je investicija za novo šolo dobro niložena, ker v šoli naj se otroci pripravljajo za trdo življenjsko borbo. Med drugim je tudi dejal, naj mladina v suški šoli črpa samo znanje, temveč tudi duha prijateljstva, ljubezni in medsebojnega spoštovanja. Na meji dveh narodnosti potrebujemo tega duha. Kar nas loči, je posledica preteklosti ali umetno vzpostavljenih razlik v sedanosti, kar mora prenehati. Naj zapuščajo nekdanje to šolo mladi ljudje, ki bodo oboroženi za življenjsko borbo in ki si bodo osvojili miselnost medsebojnega spoštovanja ter miroljubnosti.

V svojem pozdravnem govoru se je župan Slabatnik zahvalil sodelujočim gradbenim tvrdkam in predvsem delavcem za tako zadovoljivo izvedeno delo nove šolske zgradbe na Suhi.

Preteklo nedeljo so otvorili v Celovcu 1. koroški visokošolski teden. Visokošolski teden na Koroškem je v prireditvi univerze Karl-Franz v Gradcu. Prvi koroški visokošolski teden je otvoril deželni glavar Wedenig, otvoritveni govor pa je imel prorektor profesor Sauer o temi »Znanje in sedanost«.

V Bistrici v Rožu je minuli teden umrla 44-letna Jožefa Jerolič. Pridno gospodinjjo in skrbno mater so ob številni udeležbi žalnih gostov zanesli k zadnjemu počitku. Po smrti svojega moža je sama vzorno gospodarila na Pagicevi kmetiji. Pokojna mati zapušča troje otrok, med temi dva še nepreskrbljena.

Minuli teden v četrtek je na ovinku pri Miklavčevem tovarniški delavec Franc Leitgeb iz Wildensteina zadel s svojim motornim kolesom v zadnje kolo nekega tovornega avtomobila. Leitgeb se je prevrgel na cesto, kjer je obležal s težkimi poškodbami na glavi in pretresom možganov. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico za nezgode v Celovec.

V gostilni Habernik v Borovljah so v soboto zvečer našli pomožnega delavca Maksa Vojaka mrtvega. Zdravnik je pri preiskavi ugotovil, da ga je zadela srčna kap.

Nekaj iz življenja slonov

Vsi smo že imeli večkrat priliko videti največjega četveronožnega sesalca, slona. Tudi v drugih ozirih postavljajo zaradi človeku koristnih lastnosti to žival na prvo mesto. Slon je človeku zelo poslušen in zanesljiv. Hindustanci ga zaradi »umnega« ravnanja častijo kot neko višje bitje, spoštujejo ga kakor podobo modrosti. Stari sanskritski jezik pa ima mnogo besed za to čudovito žival. Slon je bil že v starih časih človeku zvest in koristen služabnik, kakor pes ali konj. Med domače živali ga kljub temu ne moremo prištevati, ker v najbližnjem sosestvu ukročenih slonov žive divji. Značilno je tudi to, da se sloni v sužnosti ne množijo in je potrebno vsakega slona posebej ujeti kot divjo žival ter ga nato okrotiti in usposobiti za človeku koristna dela.

Visok je povprečno tri metre. Močno truplo počiva na debelih, stebri podobnih nogah. Na sprednjih nogah ima po pet prstov, na zadnjih pa samo štiri. Vsak prst posebej tiči v posebnem parklju. Glava je nasajena na kratek vrat. Glavo krasi dva mlahava uhlja ter dve drobni očesi. Koža je skoraj gola in motnosive barve ter za palec debela, ki je pri starih slonih kot skorja razpokana, vendar pa zelo občutljiva.

Značilnost za slona so čudoviti nos in pa dolga dva zoba, okla, ki rasteta s slonom vred. Z okli se slon brani in napada sovražnika. Ukročen pa z okli prenaša težke tovore in prevrača različne stvari. Najbolj slon uporablja trobec, ki je obenem i nos i roka. Z trobecem si nosi tudi vso hrano v gobec. Tudi pije z njim. Najprej si napolni z vodo trobec, ki jo brizgne

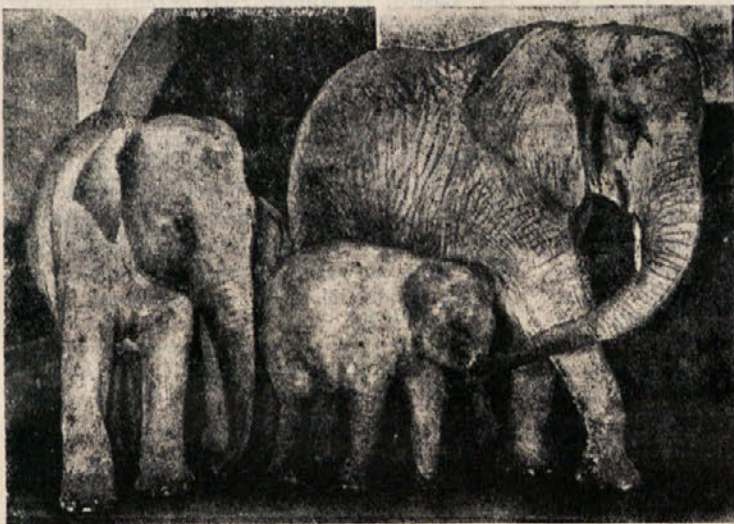
v gobec. Ob vročini se s trobecem tudi stalno moči, da se na ta način hladi. Trobec mu služi tudi za obrambo, saj ima v njem velikansko moč. Z njim izruje drevesa, konja ali vola z enim samim zamahom pobije na tla. Vidi slon ne posebno dobro, zato pa zelo dobro čuje, tudi voh ima odlično. Star slon tehta od 70 do 100 centov. Ze sama koža tehta 20 centov.

Ta velikan živi v Južni Afriki, v Hindostanu, Siamu in na velikih južnoazijskih otokih, zlasti na Ceylonu. Rad prebiva v hladnih, senčnatih gozdovih, kjer

je dosti vode. Pase se samo ponoči in napravi po poljih mnogo škode, ker mnogo potepta. Zanimivo pa je, da ob času nevihte zbeži na plano, kjer je manj nevarnosti pred strelo.

Živi v družbi. Včasih jih je tudi po 50 skupaj. Vodi jih najstarejši samec. Samice in mladiči so zavarovani v sredini družbe. Ako preti nevarnost se zapode v goščavo, da vse poka in se lomi pod njimi. Hrani se z vsako zelenjavo. Ukročen je seno in riž. Posebno rad pa ima vino in žganje.

Mladič sesa dve leti. Doraste pa šele v dvajsetem letu. Slon živi čez sto let, na Ceylonu pa celo 200 let. Ukrotiti ga je lahko in kljub velikanski moči je ena najmirnejših in najposlušnejših živali. Prav zanimive so zgodbe iz življenja ukročenih slonov. Naravnost čuditi se moramo njihovi vestnosti in vztrajnosti v službi človeka. Ukročeni žive po vseh kontinentih.

Denar je sredstvo in ne namen

Pred okoli sto leti in še dalje se je nahajala v družabnem življenju tako imenovana izrazita »boljša družba«. Stan, izo-

brazba in denar so bili za njo vogelni kamni in merilo. Ljudje so se razlikovali v revne, premožne in bogate, poznali so nižje, srednje in visoke uradnike, stanovali so v čumnatah, prtiličjih, v prvih, drugih itd. nadstropjih, v kolibah in palačah. Pojavljajoča se železnica je dobila prvi, drugi in tretji razred. Ženili so se prve, druge ali tretje klase, pa so se pustili tudi pokopavati prvega, drugega in tretjega ranga. Pomen življenja je bil v tem, prebiti se do čim višje stopnje. Stopnja izobrazbe je bila predvsem spretnost v izbiri krojača, učitelja za ples in knjig, ki so posredovale neko »splošno izobrazbo«. Vrednost družbene stopnje je predstavljal denar.

Ta družbena razlika, čeprav v nekoliko zmanjšani meri, velja še danes. Še vedno je tako, da se pripisuje denarnim ljudem veljava in spoštovanje. Tudi danes še predstavlja imetnik velikih vsot denarja oblast, ki ni v korist splošni blaginji. Kupičenje denarja, centralizacija kapitala, pomeni pri družabnem redu, kakor je današnji, za majhno število ljudi v mnogovrstnih oblikah oblast nad večino. Oblast zaradi tega, ker danes ni samo delo delovnega človeka ocenjeno s plačo in sicer v nobenem razmerju med storjeno produktivno zmogljivostjo in ocenjevalnim merilom denarjem, temveč, ker je denar svojo splošno priznano funkcijo kot me-

Prebivalstvo sveta hitro narašča

Na nedavnem svetovnem kongresu za prebivalstvo v Rimu so proučevali naglo naraščanje prebivalstva v zadnjih desetih letih, kakor tudi ekonomske in socialne probleme glede na njihov nadaljnji razvoj. Ker strokovnjaki pričakujejo, da se bo prebivalstvo sveta počevalo od 2,5 milijarde v letu 1950 na okoli 3.500.000.000 v letu 1980, so na kongresu posvetili veliko pozornost proučevanju naravnih in ekonomskih virov za prehrano in druge potrebe prebivalstva.

Čeprav so bila mnenja o izgledih za bodočnost v razpravi na kongresu pogosto precej različna, posebno še zaradi tega, ker je prirastek prebivalstva v nezadostno razvitih deželah posebno velik, je v glavnem prevladovalo mnenje, da bo nadaljnji razvoj znanosti in tehnike omogočil zadovoljitev potreb povečanega števila prebivalstva.

njalno sredstvo deloma izgubil in služi kot merilo in vrednost nakupičnega kapitala za razširjenje borzne špekulacije. Na podlagi današnjega gospodarskega in s tem nujno povezanega družabnega reda, se je iz primitivnih menjalnih sredstev, v obliki blago za blago, denar razvil do obvladajoče oblasti.

Čeprav se denarju pripisuje merodajni pomen, vendar ni nič drugega kakor blago, katerega efektivna vrednost je določena po temeljnem principu gospodarstva, ki je ponudba in povpraševanje. Vsaka gospodarska vrednost blaga je odvisna od tega, v kolikor služi zadoščenju potreb. To je prav tako pri produkcijskih sredstvih kakor finalnih izdelkih, ker končno se proizvaja blago s pomočjo produkcijskih sredstev, ki doseže svoj odgovarjajoči pomen po vsakokratni kupni moči in po povpraševanju. Iz tega je posebno razvidno, da z izumetničeno ponudbo in potrebo po špekulativnih borznih manevrih nastajajo konjunkturi in krize ter je s tem nujno vrednost dobrin kakor tudi denarja fiksirana. Kupna moč denarja je odločilna za njegovo vrednost ki izvira od vrednosti onih dobrin, ki jih je mogoče z denarjem nabaviti.

Razvoj menjalnega prometa in nastanek modernega delovno razdeljenega gospodarstva, je povzročil nastanek denarja. Denar kot menjalno sredstvo šele omogoča določitev cen in menjavo blaga. Vsekakor pa ostane odločilna funkcija denarja le posredovalna vloga, mora biti denar le v službi človeka in ne gospodar, le sredstvo, ne pa namen. Le pravična razdelitev menjalnega blaga denarja zagotavlja socialni in gospodarski mir in jamči brezhiben potek v gospodarskem življenju. Šele tedaj, ko bo delovni človek razpolagal z zadostnimi menjalnimi sredstvi, bo denar dosegel tisti pomen, ki mu dejansko pripada, namreč preskrbo dela in zadovoljitev potreb vsakemu človeku, kakor mu po njegovem delu pripada. (Der Wegweiser).

Narod, ki ne pozna bolezni

V času med obema vojnama se je v različnih evropskih znanstvenih revijah pojavilo ime Hunza, majhnega naroda, ki prebiva v kašmirski dolini Dardistan ob vznožju Himalajskih gora. Narod, ki šteje komaj kakih 25.000 ljudi, živi v dve sto naseljih. Ti ljudje se znatno razlikujejo od ostalih mongolskih prebivalcev, ki živijo v teh krajih.

Po svoji zunanosti spominjajo pripadniki naroda Hunza na kavkaške tipe, zaradi posebnih lastnosti pa so jih proglasili za »Helene« himalajskih pokrajin. Ti ljudje sestavljajo najbolj veselo človeško skupnost na svetu. Čeprav so revni — proti koncu zime trkata na njihova vrata lakota in pomanjkanje — so vendar zelo čisti, v čemer se močno razlikujejo od ostalih prebivalcev Pamirja in Tibeta. Znanstveniki, ki jih je zanesla pot mednje, zatrjujejo, da so Hunze najbolj čisti ljudje in da so njihovi predpisi v skladu z pravili mednarodne higijene. Imajo sicer poglavarja, toda njegova oblast je zelo omejena. Vere so muslimanske, priznavajo koran, a ga zelo širokogrudno raz-

lagajo, v pijaci so zelo zmerni, a je ne odklanjajo, kot to zahteva muslimanska vera. Ženske so popolnoma svobodne. Glede sklepanja zakona med sorodniki so zelo strogi, tudi ne dovoljujejo sklepanja zakona z drugimi narodi. Njihova govorica se razlikuje od vseh ostalih azijskih dialektov. Nekateri celo trdijo, da je podobna evropskim govoricam.

Vsekakor pa preseneča tako civilizirana skupina sredi zaostalih azijskih narodov in plemen. To pa ni edini razlog, ki dela Hunze zanimive in vzbuja pozornost znanstvenikov. Hunze so tudi najbolj zdravo ljudstvo na svetu. To pa znanstveniki pripisujejo razmeram, v katerih žive, zlasti pa na načinu njihove prehrane. Hunze uživajo v glavnem rastlinsko hrano, uvažajo edino kameno sol. Razen žita jim je glavna hrana sadje, medtem ko sta zelenjava in mleko šele na drugem mestu. Zanimivo je, da je pri teh ljudeh močno v čišlih breskev, ki dobro rodi tudi v velikih višinah. Hunze breskve suše in jih jedo tudi pozimi.

Anton Ingolič:

Žeja

»Bi,« je pritrdil Svenšek temno, »a gospod je predober, da bi ga goljufali.«

»Mogoče bi nam prepustil kako drevo, če bi ga prosil.« je spregovorila Svenška.

Svenšek ni rekel nobene. Šel je po svojem poslu.

Prve čase, ko se je začelo delo v vinogradu in na ložinah, se je le redko spomnil, da obdeluje zemljo, ki ni njegova. Saj se na zunaj ni prav nič spremenilo. Celo bolj je bilo kakor pretekla leta. Nihče ga ni terjalo ne za davke ne za zavarovalnico ne za dolg, vsakih štirinajst dni pa je dobil nekaj denarja. Delal je kakor prej, nihče mu ni ukazoval.

Šele zdaj, ko je videl, da bodo v sadovnjaku vsak čas dozoreli prvi sadovi, je spoznaval bridko resnico: doslej je lahko delal, kakor je hotel, lahko je šel prekapat ložino ali vinograd, lahko je sekal drva ali škropil trto, toda že se bliža čas, ko bo tega konec. Prišel bo gospod in rekel: »Oberji češnje in jih spravi v sode, da jih bomo imeli za žganje!« Dozorele bodo marelice in spet bo dobil naročilo:

»Oberji jih in prinesi v mesto!« Kmalu ne bo minil dan, da ne bo po gospodovem naročilu obral ta ali oni sad in ga spravil, ne zase, marveč za gospoda. Končno bo prišlo najtežje: obral bo vinograd, stisnil grozdje, a mošt bo moral odpeljati v dolino. Šele potem, ko bo sadovnjak prazen in ne bo v vinogradu niti jagode več, bo spet lahko delal, kar bo hotel, bo spet lahko po svojem preudarku čistil drevje, pripravljaval kole, grabil listje in opravil zimsko kop.

Polagoma mu je minevalo veselje do dela. Čutil je, da je in bo za vselej to, kar je postal tistega nesrečnega zgodnjega pomladanskega dne: viničar.

Rdeče češnje so medtem dozorele. Otroci so postajali pod njimi in jih gledali z lačnimi očmi.

»Rada bi češenj!« je prosila Urška; v očeh so se ji lesketale solze in ji kakor debele jagode spolzele po licah.

»Saj veš, kaj so rekli oče: niso več naše!« ji je dopovedovala Nežika, ki se ni z nič manjšo tesnobo ozirala po njih.

Vanček in Tomažek nista rekla ničesar. Oba sta kovala načrte, ki so bili še tako nejasni, da jih nista mogla razodeti. Prepričana pa sta bila, da bosta prišla do češnji, kakor sta pred tedni do potic, mesa in kolačev.

Tedaj sta se med veje spustila škorca. Ogledala sta se naokoli in začela zobati

najlepše češnje. Otroci so ju osupli opazovali. V tem se je od hiše neslišno približal Tinč. Tudi on je strmel v tatiča, ki sta zobala nemoteno dalje. Od časa do časa se jima je izmuznila kaka češnja in padla v travo pred otroke, ki so se vselej spogledali, nato pa vsi hkrati planili nanjo. Da ne bi bilo Tomažka, bi se bili sprli, morda celo stegli. Toda sedemletni deček je pravično razdelil, kar jim je padlo z neba. Ko sta se škorca do siteda nazobala, sta se nekaj časa prešerno ogledovala na vse strani, nato pa odletela proti gozdu.

»Joj, kako so dobre!« je vzkliknila Urška, se spet zagledala v veje, stegnila proti njim roke in zaprosila: »Tomažek, še, še!« Tomažek je pogledal v široko odprte oči obeh sestic in bratca ter vzkliknil glasno in odločno: »Če jih škorci smejo jesti, jih smemo tudi mi!«

»Seveda smemo, splezaj na drevo in nam jih naberi!« je zaklicala Nežika in vstala.

Praden je Tomažek prišel do debla, se je oglasil za njim Tinčev smeh. Otroci so se preplašeni ozrli. Bebec se je pogal k drevesu in splezal nanj kot maček. Kmalu je bil v vejah. Pridno je začel zobati in metati polne pesti Vančku in sestricama. Čez čas je bil tudi Tomažek na drevesu. Nihče ni spregovoril, zobali so naglo in kar s koščicami.

Pozabili so na vse okoli sebe, dokler se

ni izpred hiše razlegel razjarjeni očetov klic: »Otroci, kaj delate?«

Nežika, Urška in Vanček so se zakadili navzdol proti gozdu, Tomažek se je prepaden spustil po deblu in skočil z zadnje veje, le Tinč je padel jeznemu Svenšku v roke.

Prvi bečev krik je Svenška še bolj podžgal. Neusmiljeno je zamahoval po njem s krepelcem, ki ga je bil obbral med potjo. Ni se zavedal, da tepe svojega otroka. Hotel je samo ubiti bolečino, ki je ni mogel več prenašati. Tinč je vpil čedalje huje, njegovi kriki so se razlegali po vrhu, med nje so se mešali prav tako obupni Svenškovi glasovi: »Ali ne veš, da češnja ni naša? Kaj še zdaj ne veš, da ni nič našega? Vse so nam vzeli! Vse so nam požrli! Zapomni si to! Zapomni si, sicer te bom ubil!«

Šele ko so postali sinovi kriki slabotni in hripavi, se je oče osvestil. Zgrozil se je nad svojim početjem in ves osramočen odšel proti hiši.

Odslej se otroci niso več dotaknili češnji, niti govorili niso o njih. Mogočni drevesi sta stali zapuščeni sredi sadovnjaka, le škorci so ju obiskovali in se s polnih vej oglašali otrokom kot v zasmeh.

Vtem je trava dozorela. Pokosili so jo; otroci so pomagali sušiti. Celo Svenška je vzela vile v roke, čeprav se je njen čas že približal in se je le težka vlačila v hrib.

Skrbimo za našega šolarčka

Velikokrat slišimo, da se z začetkom šolanja konča brezkrajna otroška doba. To na pol resnico največkrat preveč poudarjamo sebi in otroku, ki mu z večnim zastraševanjem — „boš že videl, kaj bo v šoli“ in podobno — temeljito priskutimo šolo, še preden jo je začel obiskovati. Tega se odvadimo. Šola naj ne bo strašilo. Je že prav, da otroka duševno pripravimo za začetek šolanja, toda z lepo besedo in tako, da se ga bo veselil.

Že pri pravilnem ravnanju doma in v šoli pomeni šolanje za otroka, vsaj za večino otrok — znatno telesno in duševno obremenitev, ki je doslej ni bil vajen. Mirno sedenje po 3—5 ur in zbrano poslušanje stvari, ki ga marsikdaj prav malo zanimajo, niso majhna stvar za živahnega, na gibanje in svobodo navajenega paglavčka. Porednost in navidezna lenoba sta dostikrat samo tihi protest proti neprostovoljnemu „suženjstvu“. Pri uvidenih starših in pametnemu učitelju nam uspe to otrokovo upornost zlomiti brez nasilnosti, vendar moramo vedeti, da to ni vselej lahko in da je treba včasih dolgotrajne potrpežljivosti in uvidenosti. Pretrde in nesmiselne kazni, zlasti telesne, utegnejo otroku za vselej pristuditi šolo in mu vcepiti neko topo zakrknjenost, ki mu ostane vse življenje.

Šolanje se začne v dobi posebno nagle rasti. Med šestim in osmim letom otrok namreč izredno hitro raste, se potegne, kot pravimo. V tem času otroci shujšajo in postanejo manj odporni za razne bolezni. Nepravilna drža pri sedenju v šoli in doma kaj rada povzroči ukrivljenje hrbtenice. Pretežno telesno delo ukrivljenje še pospeši. Pravilna drža, odmori, primerne telesne vaje in odvrčanje od pretežkega dela so sredstva, ki preprečujejo ukrivljenje.

Dom in šola naj pazita na otrokove oči. Kratkovidnih otrok je veliko. Nekateri pridejo že kratkovidni v šolo, drugi pa postanejo šele v njej kratkovidni. Odvadite otroke, da z nosom rinejo v knjigo in zvezek, ne dovolite jim branja in pisanja v mraku in pri slabi luči. Šolarji s slabim vidom in taki, ki škilijo, naj gredo čimprej k očesnemu zdravniku.

Pri nekaterih otrocih opažamo kot posledico šolanja stalne ali vsaj pogoste glavobole, utrujenost, nejasne težave v trebuhu in neko bledikavost in utrujenost, ki je prej ni bilo. Prav je, da greste s takim otrokom k zdravniku, povemo vam pa, da z uspehom največkrat ne boste zadovoljni. Vzroki za te težave namreč niso v neki posebni bolezni, ki bi jo bilo treba zdraviti, temveč v napakah, ki jih moramo is-

Nekaj o krhkem testu

Krhko testo, ki ga uporabljamo največkrat za štruklje in razne sadne pogače, pa tudi za razne rezine, vsebuje večjo količino maščobe, zato ga ne smemo z rokami dalj časa obdelovati, da se maščoba od rok ne ugreje in testo ne postane mazavo.

Večkrat nam nagaja, ko ga polagamo na pekač. S prsti želimo zravnati testo v čim bolj enakomerno plast, za rokami pa nam ostajajo hribčki in dolinice. V prihodnje pa vzemimo raven, gladek kozarec in z njim povaljamo po testu, ki je v pekaču, pa bo ploskev prav lepo ravna.

Nosila je celo seno spodaj od gozda, kamor zaradi strmine niso mogli z vozom.

»Nikar, Svenšca,« jo je svarila Jusovka, ki je pomagala pri delu. »To ni za vas. Vzemite grablje, ali še bolje, pojdite domov in lezite!«

Svenšca ni marala poslušati. Nanosila si je nekoliko manjši kup sena, ga zvezala z vrvo in ga trudoma spravila na hrbet. Ko se je pognala v reber, se je videlo, kakor da bi velik plaz sena stopal z rjavimi in razpokanimi nogami po strmih hribu.

Ko je Svenšca prišla do sredine hriba, jo je presekalo v križu in zgrudila se je pod težkim bremenom.

Jusovka je takoj pritekla in ji pomagala izpod sena. »Saj sem vam rekla, pa ste tako trmasti.«

Svenšca se je trudno nasmehnila. »Res, pretežko je zame.« Ni marala, da bi se mudili z njo. S poslednjimi močmi se je zavlekla do hiše in šele zvečer naprosila Jusovko, da je šla po babico.

Še preden se je Jusovka vrnila z Dolensko iz Ilovca, je Svenšca povila sina, svojega osmega otroka.

Dva dni pozneje, bilo je na praznik svetega Petra in Pavla, je Svenšek dejal ženi, ki se je slabotno smehljala ob svojem najmlajšem otroku: »Nabral bom češenj in jih ponesel gospodu. Moram vprašati, kaj naj napravim z njimi. Saj bodo zgnile in

kati doma in v šoli. Prevelika strogost doma ali v šoli, morda tudi prevelika brezbrzičnost, preobremenjevanje, nezanimivo podajanje učne snovi, zapostavljanje, občutek nepravilnega ravnanja in ocenjevanja in še mnoge stvari so, ki povzročajo, da se otrok težko vživi v šolo in se tako rekoč zateče v bolehnost. Pri tem pa ne pozabimo na važnost pravilne prehrane. Kolikrat gre otrok malone lačen v šolo, malce nima s seboj ali pa prav skromno, iz šole pride pozno in dobi kakšne pregrete ostanke slabo pripravljene kosila — pa se čudimo, da je videti slab in da propada. Starši naj se zavedajo svojih dolžnosti, pa se bo vedno našlo kaj primerne za pomoč.

Vse preveliko pazita šola in dom na zobovje šolarjev. Tik preden gre otrok v šolo ali ravno tedaj mu zraste prvi stolni kočnik, tako zvana šestica. Ker so zraven tega zoba navadno že gnili mlečniki, začne tudi sam hitro gniti. Vsaj ta zob (šestico) moramo obvarovati pred gnitjem. Pazite na popravljanje prvih stalnih zob!

Do začetka šolanja je bil otrok največ doma in pri najbližjih sosedih. Zato je bila nevarnost nalezljivih bolezni veliko manjša kot je v šoli, kjer pride v stik s številnimi ljudmi, iz

različnih hiš. V šoli je torej bolj verjetno, da se bo okužil z najrazličnejšimi boleznimi, v prvi vrsti z davico in škrlatinko. Proti nalezljivim boleznim se je pokazalo cepljenje kot eno izmed najuspešnejših sredstev.

Od osmega do ednajstega leta otrok navadno malo raste, pač pa se v tem času zopet redi. Med 11. in 15. letom se pa spet silno „potegne“. Zato moramo v tem času paziti na njegovo zdravje, še prav posebno zato, ker v tem času nastopi tudi doba spolnega zorenja, tako imenovana puberteta. Otroku postane čuden, zdaj nasilen in trmast, zdaj nežen in cmerav; ves je postal drugačen. Tudi uspehi v šoli navadno niso takšni, kot so bili doslej. To je nevarna doba za otroka, o kateri so starši in učitelji največkrat premalo poučeni. Bodite do otrok v pubertetni dobi obzirni in skrajno pravični, vendar dosledni. Če kdaj, potem tu velja pravilo, da jih ne smemo niti preobremenjevati, niti jih puščati brez dela. Prepovedan je vsak naporen šport, telovadba in težko delo, kljub temu pa prav ti otroci potrebujejo mnogo gibanja ter telesnega in duševnega razvedrila.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Izogibajmo se zdravil v velikih količinah

Danes živimo v dobi, ki jo je neki zdravnik duhovito imenoval »doba pretirane uporabe zdravil«. Zares, danes je večje povpraševanje in potrošnja zdravil kakor v kateri koli dobi naše zgodovine. Pa ne samo to. Ljudje segajo po najrazličnejših zdravilih brez sveta in celo proti zdravnikovemu dovoljenju.

V zdravilstvu pa velja zlato pravilo, da je vsak preparat koristen le, če ga jemljemo res po potrebi in v malih količinah in da je vsako še tako dobro zdravilo bolj ali manj strup, če v uporabi pretiravamo. Zato moramo paziti tudi pri neveljnih sredstvih, kot so aspirini, uspavalna sredstva in celo vitamini. Vitamine uporabljamo le takrat, ko so nam resni-

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV
pri obolenjih: zolča, jeter, želodca, dihalnih organov, kakor tudi pri stvarjanju peska in kamnov v ledvicah, zolčniku in mehuru, odlična pri gorečeli

no potrebni. Tudi vsakega glavobola ne smemo takoj zdraviti z aspirini, piramidoni ali kombiniranimi praški, kajti pri pogosti uporabi se organizem navadi na zdravilo in mu več ne pomaga. In tako pridemo nujno do tega, da količine povečujemo, zdravilo postaja za nas strup, ki lahko ogromno škoduje našemu organizmu.

Zato moramo vedeti, kdaj jemljemo določeno zdravilo in kdaj tega ne smemo. Da bi vam v tem pomagali, vam prinašamo podatke o največ uporabljenih zdravilih, o tem, kdaj jih jemljemo in kdaj nam ne bodo koristila, pač pa samo škodila. Vsaka gospodinja mora imeti do-

ma najnujnejšo lekarno, toda vedeti mora tudi nekaj o zdravilih.

ASPIRIN, KOFEPİRIN, KODACIL, PIRAMIDON, KOMBINIRANI PRAŠKI zdravijo glavobol, zobobol in podobne težave. Uporabljati jih smemo tudi pri začetkih hripi, nevalgije, mrzlice ter pri bolečinah menstruacije. Izogibati se jih moramo pri srčnih boleznih, previsokem krvnem pritisku, podhranjenosti in nosečnosti. Če jih uporabljamo prekomerno, bo nastopilo hitro hujšanje, stalna utrujenost, prebavne motnje in celo zlatenica.

BROMOVI PREPARATI blažljivo vplivajo pri nervoznih ljudeh, toda nevarni so za zdravljenje apatije ali če imamo previsok krvni pritisk. Prekomerna uporaba izzove veliko utrujenost.

BARBITURATI, CHLORALOSA, GLUKOHLORAL to so sredstva za spa-

Železnokapelski **Carinthia Lithion vrelci**

nje, ki jih uporabljamo pri začasni nespečnosti, ki je prišla slučajno zaradi kakega zunanega povoda. Uporabe se moramo izogibati pri nosečnosti, kronični nespečnosti organskega izvora, ko se moramo nujno posvetovati z zdravnikom. Če ta sredstva pogosto uporabljamo, se na njih navadimo, nespečnost pa ostane. Pri prekomerni uporabi nastopi tudi hudo zastrupljenje ali onemoglost.

KOFEIN, STRIHNIN, VITAL delujejo na poživitev delovanja centralnega živ-

se posušile, kolikor jih ne bodo pozobali škorci.«

Ko je Svenšek zapustil sobo, je Svenšca zaklicala otrokom, ki so se tiščali v veži: »Pojdite z očetom. Kar mu jih bo padlo iz rok, lahko poberete in pojeste, tistih tako ne moremo nesti gospodu.«

Ko so otroci prišli pod češnjo, je bil Svenšek že v vejah. Nekaj časa so čakali zaman, toda že se je prisvetila prva češnja, kmalu za njo druga. Otroci so se vrgli za vsako posebej. Svenšek je nekaj časa gledal, kako so se otroci metali po travi, kmalu pa so mu češnje začele kar same uhajati izpod prstov. Celo kaka polna vejica je padla.

Otroci se niso več topli zanje. Sedeli so mirno v mehki travi in jih zobali, brezskrbno kakor škorci.

XII

Ko sta Turkuš in Katra spravila seno, je bil zadnji čas, da spet povežeta trto. Mladice so se tako na široko in visoko razrastle, da se je že lahen veter nevarno poigraval z njimi, močnejša sapa pa bi jih zlahka polomila. Z njimi bi šli v izgubo tudi grozdi s sicer še drobnimi in zelenimi, a zdravimi in čvrstimi jagodami. Prvi dan sta vezala oba, drugi dan je opravljal sam to zanj prijetno in lahko delo. K vsakemu trsu je stopil z razprtimi rokami, ga objel in z ličjem privezal mladice h ko-

lu. Pri tem je vsak trs pregledal, koliko ima grozdov, ali ga je bil dovolj dobro poškopil in če ga ni mogoče načela peronospora. Če je našel rjavo obrobljene in lisaste liste, je trs še previdneje in skrbneje zvezal.

Po opravljenem delu je obstal na sepu in se kot zamaknjen oziral po vinogradu. »Zdaj pa le rasti, trtica,« je govoril polglasno, »okopana si, poškopljena in zvezana. Vse sem napravil, da boš laže rastle in zorila žlahten sad. Če bo treba, te bom še enkrat poškopil; tudi travo bom požel in porezal vršičke, ko bo čas; a glavno delo je opravljeno. Naj ti nakloni lju-bi Bog mnogo sonca; jeseni bomo prišli po tvoj sladki sad, ga obrali in stisnili, da bo priteklo iz koša rujno vince.«

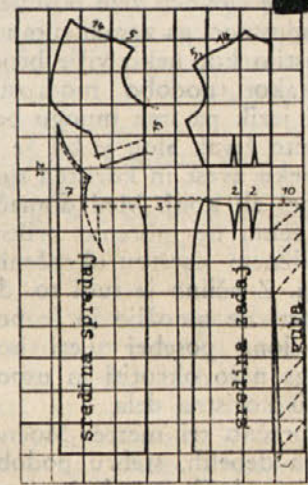
Starec, obžaren od sončnih žarkov in prevzet od lepote svoje gorice, se je pobožno oziral v nebo, proseč milosti za svojo ljubljeno gorico.

Dva dni pozneje je prišel na Vinski vrh Turkušev vnuk Marko. Starec se ga je vidno razveselil.

»Marko, kako je bilo v šoli?«

»Sedmo sem končal,« je Marko vedro odvrnil, »čeprav se je že vse zarotilo proti meni. Dve preiskavi sem imel in ravnatelj me je nekajkrat poklical v svojo pisarno. No, nazadnje se je vse lepo izteklo. Seveda, če ne bi bil o pravem trenutku odnesel tistih papirjev, bi bilo druga-

Priljubljeno oblačilo

Danes prinašamo nov predlog za jesensko garderobo. Ker je to oblačilo tudi praktično, se je uveljavilo. Daje nam možnost, z malimi sredstvi izpopolniti našo garderobo. K temu oblačilu lahko nosimo najrazličnejše bluze in puloverje in smo vedno okusno oblečene.

Prinašamo vam tudi kroj, da boste obleko lahko same sešile. Kroj je namenjen za velikost II, navedene številke pa pomenijo centimetre za originalno velikost. Potrebujete 160 cm toplejšega blaga, ki je 140 cm široko.

čnega sistema. Lahko uporabljamo pri prehodni utrujenosti od dela, posebno intenzivno duševnega dela. Izogibati se moramo pri srčnih boleznih, srčnih obolenjih, previsokem krvnem pritisku, nezadostni prehrani in jetiki. Prekomerna uporaba povečuje nervozo, ovira pravilno delovanje srca, vida in sluha, povzroča nespečnost in zvišuje krvni pritisk. V posebno hudih primerih lahko zaradi prevelike uporabe teh zdravil izgubimo za nekaj časa spomin.

ODVAJALNA SREDSTVA uporabljamo za pospeševanje prebave pri zaprtosti, toda le če ni kronična (posvetovati se morate z zdravnikom). Izogibati se moramo teh sredstev pri kronični zaprtosti. Če se na njih navadimo, nam več ne koristijo, dobimo pa tudi hude prebavne motnje. VITAMINI. Zapomniti si moramo, da

Naprodaj pri:
RUDOLF SIMONITSCH
Waagplatz 2 Borovlje — Ferlach Tel. 389
in pri vseh ostalih trgovcih

je vitaminov veliko in da ima vsak izmed njih prav posebno delovanje in učinek. Uporabljamo jih pri splošni izčrpanosti, rekonvalescenci in nezadostni prehrani. Ne smemo jih jemati, če nam je zdravnik prepovedal. Prekomerno uživanje C-vitamina lahko povzroči splav ali mrtvo rojeno dete.

če.«

Turkuša je zaskrbelo.

»Ej, dedek, vi ne veste, kako je na svetu,« ga je Marko pomiril, »naši tisočletni sovražniki se pripravljajo, da nas uničijo. Saj ste slišali, kaj je govoril zadnjič Wagner.«

»Slišal,« je pritrdil starec. »Wagner je bil že od nekdanj oduren človek, nihče ga ne mara.«

»A kljub temu ima prvo besedo med Nemci v Starem mestu. Vse se zgodi, kakor odloči on, ki dobiva navodila od onstran meje. Ostali Nemci mu slepo slede. V Starem mestu so nemški dijaki in vajenci na predvečer Hitlerjevega rojstnega dne izobesili na mestnem stolpu hitlerjevsko zastavo. In kaj se jim je zgodilo? Nič. Zakaj? Ker so naše oblasti gnile. Toda mi mladi tega ne smemo dopustiti. Zato smo napovedali brezobziren boj Nemcem, nemčurjem in vsem tistim, ki se redijo na račun delovnega ljudstva.«

»Vse prav,« je pritrdil Turkuš, »toda, Marko, znalo bi ti škodovati v šoli. Počakaj še eno leto.«

Marko, visok fant živih plavih oči je odločno zavrnil dedovo bojazen: »Kaj šola! Zdaj gre za mnogo več: gre za to, ali bomo Slovenci lahko še dalje živeli na svoji zemlji ali ne!

(Nadaljevanje prihodnjic)

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

Posest in lastnina

II.

Pred sodnikom se vrsti ena razprava za drugo. Tako pride na vrsto tudi prepis med dvema sosedoma: Mišicem in Močnikom.

»Janko Mišic«, nagovori tožitelja, »ti torej tožiš navzočega Petra Močnika, da ti je prepovedal hoditi po njegovem travniku, čeravno hodite tam že dalj časa ti in vsi tvoji domači. Je to res?«

»Pa še kako« se pridruži Mišic.

»Dobro«, pravi sodnik, »ti tožiš torej radi motenja posesti. Najprej pa mi povej, če ste tam hodili ves čas in za vse gospodarske potrebe, tako da so Močnikovi to morali videti in vedeti, in ne samo vaših kateri izmed vaših, da si Močnikovi niso mogli misliti, da hočeš pridobiti kako pravico?«

»Saj so nas vsak dan lahko videli vsi, pa tudi dobri smo bili med seboj. Te pravice si ne pustim prepovedati,« vzroji Mišic.

»Ti praviš, da ste si bili dobri«, vpraša sodnik naprej. »Mogoče je pa bila to samo kaka soseska prijaznost. Če bi bila ta hoja v zvezi s protiprijaznostjo od tvoje strani, potem to ni bila prava posest v smislu zakona, marveč samo del soseskih vez in prijaznosti, ki so odvisne ena od druge. Kako je torej bilo?«

Mišic malo premišlja, potem pa pravi: »Saj smo si bili dobri. Čez tisti travnik sem vozil tudi s kolesom, moj hlapec pa je tam gnal tudi že kravo in Močniku za to nikdar nisem kaj dovolil ali dal. Ko pa sem zadnjič tam hodil — dan je napisan v tožbi — je kar na začetku poti, ki pelje čez Močnikov travnik, sredi poti stal visok kol z desko in napisom: Splošna uporaba poti samo do preklica! Nekdo me je opozoril, da v slučaju, da v roku enega meseca ne tožim, zgubim pravico do uporabe poti čez travnik. Pa tudi Močnik mi je že prej enkrat povedal, da pravice hoje po njegovem še nisem pridobil, še manj pa, da bi hlapec tam gnal kravo.«

»No zdaj pa povejte vi, stari Močnik, kako je bilo«, se obrne sodnik do tožene- ga Močnika, ki takole odgovarja:

»Zagledal sem enkrat Mišica, ko se je s kolesom peljal po tej poti, ko so se tam otroci igrali, in sem mu res rekel, da po tej poti še ni dobil vseh pravic. Nisem pa rekel, da ne sme več hoditi. To je bilo že pred enim letom in vsi njegovi so uporabljali pot še naprej.«

»Ti si rekel, da nimam pravice hoditi!« zavpije Mišic.

»Le počasi«, pravi sodnik. »Sedaj hočem od Mišica samo še natančno zvedeti, kdaj je to bilo in če so potem še naprej kodili po tej poti.«

»Seveda smo«, se oblastno oglasi Mišic, »saj hodimo že vej let. Omenjeni pripetljaj pa je bil pred kakima dvema mesecema.«

»To vprašanje je zdaj rešeno, tožba zaradi teh besed ni bila na mestu«, pravi sodnik. »To ni bila prava ali resna prepoved, saj si, Mišic, kakor sam priznaš, kar naprej hodil in se za te besede sploh nisi zmenil. Ker pa se je ta pogovor vršil gotovo pred več kot enim mesecem, bi bila tožba zaradi teh besed, naj so bile take ali take, tudi neprozno vložena.«

Toda kaj je hotel Močnik s svojim napisom? Na tozadevno vprašanje pripoveduje:

»Pred tožbo sem bil 6 tednov v bolnici. Ko sem prišel domov, mi je žena pripovedovala, da so zdaj tudi že drugi ljudje začeli hoditi po tej poti, taki, ki doslej še nikdar niso tam hodili. Svetovali so mi, naj postavim na pot napis: Splošna uporaba samo do preklica! Odločil sem se, da pojdem ob prvi priložnosti do Mišica, da stvar v dobrem urediva. Mišic se za desko sploh ni zmenil in je hodil naprej, ko pa sem se nekaj dni po vrnitvi iz bolnice napotil k njemu, sem dobil tožbo.«

»Mišic, Mišic,« pripomni sodnik, »te tožbe pa res ni bilo treba. Napis je tak, da se iz njega ne more za gotovo razbrati, da je veljal tudi tebi, ker piše o splošni uporabi. Kaj drugega bi bilo, če bi se napis glasil bolj natančno, na primer: Pro-

Agarni svetnik France Vernik:

Odkod spreminjanje tolščobnosti mleka

Pogosto so mi ljudje tožili, da se jim zdi, da pri določanju tolšče v mleku nekaj ni v redu. Marsikdo je dal svoje mleko tudi zasebno preizkusiti v Celovcu ali v Beljaku, pa je prišel do znatno boljših rezultatov kot organi mlekar. Kaj je temu krivo? Mnogo jih je bilo med nami in jih je mogoče še, ki so mišljenja, da se jih z manjšimi (nižjimi) navedbami tolšče hoče zavestno oškodovati. Nočem zagovarjati naših mlekar, ki mogoče v resnici ne predstavljajo idealne oblike zadržnega podjetja. Toda mišljenja sem, da je potrebno, da smo pravični in da si ne grenimo itak že zadosti težkega življenja še s pretežno neutemeljenimi sumničnimi in skrbmi.

Odkod izvirajo razlike med podatki mlekar o tolščobnosti našega mleka in podatki, katere nam dajo uradni molzni kontrolorji, organi naših živinorejskih zadrug, ali podatki, katere smo prejeli na podlagi preizkušnje, ki smo jo dali napraviti privatno v mlekarini ali kjer koli drugje.

Razlike nastajajo predvsem iz naslednjih razlogov:

1. Mlekarne jemljejo vzorce za preizkušanje iz vsega našega mleka, ki je vsestransko temeljito premešano. Molzni kontrolorji živinorejskih zadrug pa jemljejo vzorce iz dnevnega

povprečja namolženega mleka od vsake posamezne živali. Da so razlike v tolščobnosti med jutranjim, opoldanskim in večernim mlekom, vemo vsi. Predpostavljamo, da je kontrolor vestno zmešal mleko vseh treh molž za določeni vzorec za preizkušnjo. Lahko pa bi se zgodilo, da je en molžač ob kontrolnem dnevu bolj temeljito in čisto izpraznil vime kot drugi. In tu lahko nastajajo največje razlike. Vsi tudi vemo, da so prvi curki namolženega mleka precej vodeni, zadnji, dobljeni s posebno temeljito molžo, pa so posebno mastni. Prva osminka litra namolženega mleka vsebuje mogoče samo 10%, zadnja osminka vendar 100% tolšče.

2. Če se krava navadno začne pojati ali pa v primeru, da se nakazuje rapidna sprememba vremena (katero mi niti ne opazimo in katero registrirajo živali s posebnim čutom), se spremeni tolščobnost mleka od danes na jutri.

3. Navadno prestrašenje povzroča predvsem pri živčno občutljivih kravah spremembo v tolščobnosti mleka.

Pod 2. in 3. navedene spremembe so tem večje, čim višja je molznost preizkušenih živali in čim plemenitejši so.

4. Največje spremembe v tolščobnosti mleka posamezne živali povzročajo vendar prehodi od enega načina prehrane na drugega, n. pr.

prehod od pašnega ali zelenega krmljenja na suho in obratno. Tako so na nekem pregon-skem pašniku, ki je bil razdeljen v črednike (oddelke), ugotovili od enega dneva na drugega spremembo tolšče v mleku za 20%, dočim je množina mleka v obeh dnevih ostala ista, namreč 20 litrov. Spremembo je bilo pojasniti le s tem, da so krave pasli prvi preizkusni dan v že dokaj popašenem čredniku, dočim so imeli drugega dne na razpolago črednik z bohotno, vsestransko obilno pašo.

5. Silno vpliva na množino tolšče v mleku tudi sestava dnevne srme. Množino tolšče v mleku dvigajo: kokosove tropine in tropine palmovih jedrc, lanene tropine, dobro, sladko seno, predvsem suha detelja, listi sladkorne pese, katere smo spravili osušene, neprstene in ki jih še ni opalila slana, zelene sončnice in krmski ohrovt.

Na znižanje tolšče v mleku vplivajo kislota seno in tudi zelena krma s kislih travnikov in pašna na teh, ogršične, sezamove in makove tropine (znižanje tolščobnosti po teh vrstah tropin vendar oddaleč ni tako močno kot pa znižanje, ki ga povzroča zelena krma in seno kislih travnikov!), nadalje zelena krma in seno, ki je zrastle na odsojni strani travnika, v senčnem sadovnjaku ali tudi pašna v gozdu. V gorskih legah ugotavljajo, da vpliva krma, ki je zrastle v prisojnih, sončnih legah, nesorazmerno bolj ugodno na količino tolšče v mleku.

Kako se živali same najuspešneje borijo proti tolikim vplivom na spremembo tolšče v mleku? Izkušnja je pokazala, da so posebno suhe, slabo rejene krave občutljive za razne vplive na tolščobnost. Čim boljše je rejena molznica, tem lažje more iz svojih lastnih telesnih rezerv izravnati in uravnovesiti vse morebitne neugodne vplive na množino tolšče. Posebno v sedanjem letnem času, ko se večina krav preživlja še na bohotni paši in dobiva s tem pretežno enostransko beljakovinsko hrano, ki vpliva kot bič na proizvodnjo mleka in na mobiliziranje vseh telesnih rezerv za to proizvodnjo, bi bilo prav, da bi založili živali doma, predno gredo na pašo, izdatno še s krmili, ki vsebujejo predvsem ogljikove hidrate (škrob in sladkor) in maščobe. To pa so predvsem otrobi in krmilne moke.

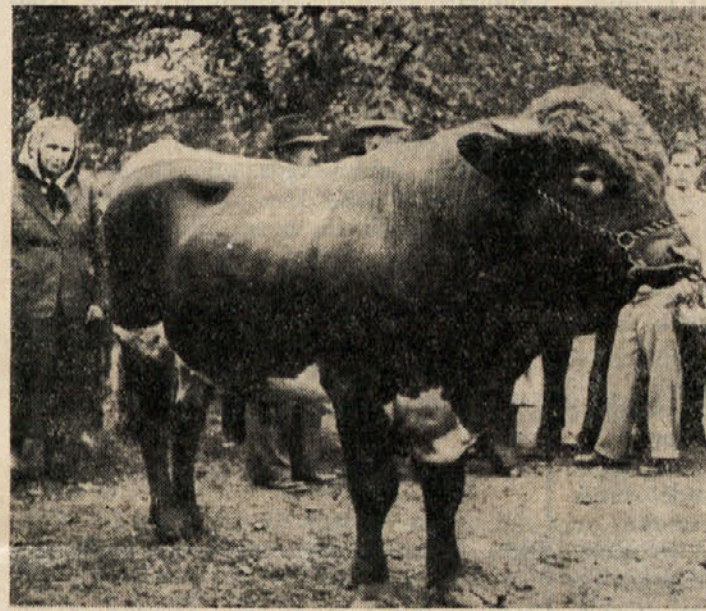
Ne grabimo stelje v gozdu

Ali smo že pomislili na to, da iz gozda odvažamo drva in steljo za kritje svojih potreb, brez da bi mu kaj vračali? Zaradi tega ropa so se gozdna tla osiromašila, gozd pa ima slabo rast, kar smo zakrivili z vsestranskim izkoriščanjem.

Ko zažgemo drva, nam ostane pepel, v katerem so one rudninske snovi, prevsem apno, kalij in fosforne kisline, ki so bile odvzete iz zemlje. Pri zgorevanju lesa ostane le malo pepela, ki sestoji v pretežni meri iz vode, zraka in nakopičene sončne energije, t. j. celuloze in lignina. Veliko več pepela ostane pri zgorevanju stelje, dračja in skorje. To so oni odpadki, ki jih gozd sam neobhodno potrebuje za zagnojitev. Včasih smo napačnega mnenja, da je gozd skromen in da mu lahko odvažamo vse odpadke. S sekanjem lesa ne bomo delali znatne škode zemlji, z izkoriščanjem stelje pa odvozimo ogromno količino rudninskih snovi, ki bi morale priti v prid zemlji za tvorbo humusa in godne strukture. Ostane pa stelja v gozdu, jo le-ta lahko izkorišča. Drobnoživke predelajo vse te odpadke v koreninam dostopno hrano.

Gozdna stelja, posebno listje vsebuje veliko kalija. Listje sicer hitro strohni, razkrajja, igličevje in vres pa le počasi. Razen tega še vsebujejo smolo, ki škoduje drobnoživkam v zemlji. Gozdna stelja slabo vsrkava vlago, razen tega ima kislota reakcijo in zemljo zakisljuje.

Da bi ugodno rešili vprašanje stelje, bomo morali pridelati več krme. To bomo dosegli z uvedbo detelno-travne mešanice v kolobar, večjo uporabo umetnih gnojil in gnojivijo travnikov. Na ta način bomo pridelali več krme, slamo pa bomo lahko nastiljali. S tem se bo izboljšal gnoj, gozd pa bomo obvarovali v rodovitnem stanju tudi našim potomcem. Zato si ne delajmo škodo sami in pustimo v gozdu to, kar sam neobhodno po-

Z živinorejske razstave na Žiljskem kmečkem dnevu

Stasiti plemenjak začudeno gleda, da se gnete okrog njega naenkrat toliko občudovalcev.

Na travnike gnoj, žitu gnojila

Zadnji dve leti, ko imamo obilo padavin, so se tudi naši pašniki in travniki nekoliko opomogli. Imeli smo kar lepe pridelke. Na splošno pa so naši travniki večinoma v izredno slabem stanju in izčrpani. Malo najdemo dobrih trav, ki bi dajale na beljakovinah bogato krmo. Te žlahtne trave so propadle vsled osiromašenja zemlje. Na njihovem mestu se je pričel bujno razvijati plevel. Da je seno od takih travnikov slabo in da vsebuje le malo hranilnih snovi, je jasno in splošno razumljivo.

Leto in leta kosimo in vozimo seno s travnikov. Ne pretiravamo, če rečemo, da na travnike nazaj naš povprečni kmet doslej ni zapeljal niti 50% tega, kar jim je odvzel. Vsi vemo, da moremo tudi od travnikov pričakovati le toliko pridelka, kolikor so oni od nas dobili surovin-gnojja. Prav zato je skrajni čas, da se pri gnojenju končno spomnimo tudi travnikov. Vprašanje pa je, kateri travnik bomo najprej gnojili: najslabšega ali najboljšega?

Na poskusnem polju v Orlikonu v Švici je to vprašanje proučeval znani strokovnjak dr. Kauter. Povprečni travnik mu je dajal 40 q pridelka, drugi, mnogo slabši, pa mu je dajal samo 25q. Tema dvema površinama je močno pognojil z hlevskim gnojem. Rezultat poskusa je jasno pokazal izplačljivost gnojenja. Pridelak sena se je v prvem primeru zvišal na 58 q, to je za 48%, dočim je na drugi

stovoljno samo do preklica dovoljena pot! In še v tem primeru bi moralo sodišče dognati, zakaj se je napravil napis. Ti se zaradi omenjenega napisa sploh nisi čutil prizadetega in si hodil naprej, torej se v svoji pravici nisi čutil motenega. Tožba je bila torej odveč in jo moram zavrtni. Vi, toženec, pa navedite vaše stroške, ki jih bo moral Mišic plačati zaradi svoje pre-nagljenosti.

Poslušajte

slovenske kmetijske oddaje radia Celovec, ki so odslej vsak ponedeljek ob 18.45 uri pod naslovom „za našo vas“. — Pazite na spremenjeni čas slovenskih oddaj

Devet držav razpravlja o nemškem vprašanju

Posledica poloma Evropske obrambne skupnosti je sedanja konferenca devetih držav v Londonu, to so Belgija, Francija, Holandska, Italija, Kanada, Luksemburška, Nemčija, Velika Britanija in Združene države Amerike, katerih zastopniki so se sestali, da razpravljajo o vprašanju Nemčije, zlasti pa o vprašanju njene zopetne oborožitve, ki je, kakor znano, bila glavni kamen spotike, na katerem se je EOS končno tudi razbila. Konferenca ima za podlago tri različne predloge, in sicer britanski predlog Edena, ki predvideva v glavnem sprejem Nemčije v Atlantski hkrati tudi in Bruseljski pakt. Francoski predlog se zavzema za iskreno francosko-nemško sodelovanje kot osnovo splošnega evropskega sodelovanja, ki naj bi ga gradili postopoma ob polnem sodelovanju Britancev (ne pa brez Velike Britanije, kakor je bilo predvideno pri EOS). Tretji predlog je sicer nemški, pomeni pa hkrati tudi stališče ZDA, namreč, da Nemčija čim prej doseže svojo suverenost, da se izogne vsaki diskriminaciji in da se sprejme v Atlantski pakt.

Znižana blagovna izmenjava med Trstom in Jugoslavijo

Gospodarstvo Trsta in cone »A« je nedvomno na zelo slabih nogah in bi bilo pričakovati, da bodo odgovorni činitelji — zavezniška vojaška uprava — izkoristili vse možnosti za izboljšanje tega položaja. Da pa temu ni tako, kaže nedavno objavljeni sporazum o zamenjavi blaga med Jugoslavijo in cono »A« Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je bila proti jugoslovanskim predlogom znižana na šesti del. Že pogajanja sama, o katerih smo svoječasnoro poročali, so bila zgovoren dokaz, da merodajni gospodarski krogi v Trstu, za katerimi se skriva Rim, v lastno škodo odklanjajo navezovanje kakršnih koli stikov z Jugoslavijo, ker jim tako pač ukazujejo v italijanskem ministertvu.

Sporazum, ki je začel veljati 1. oktobra, predvideva blagovno zamenjavo in plačilni promet v vrednosti 2234 milijonov lir, medtem ko je Jugoslavija predlagala, da bi sporazum obsegal letno blagovno izmenjavo v vrednosti 12 milijard lir. S sklenjenim sporazumom se anglo-ameriška vojaška uprava obvezuje, da bo

Londoni konferenci ne pripisujejo, da bi sprejela dokončnih sklepov, marveč bodo le-te prepustili verjetnemu izrednemu zasedanju Atlantskega sveta, v Londonu pa samo skušali doseči osnovo za sporazum. Nedvomno pa so že tozadevni izgledi bolj slabi in v gotovih krogih že poudarjajo, da ne bi bilo nič čudnega, če bi tudi londonski razgovori nemškega vprašanja ne premaknili z mrtve točke. Sicer je bil prvi razgovor med ameriškim in francoskim ministrom zelo »prisrčen«, toda to vzdušje ni trajalo dolgo, ko je Mendes-France popolnoma nepričakovano sprožil francosko zahtevo, da mora biti rešeno posarsko vprašanje, predno da bi Nemčiji dajali orožje v roke. Njegova zahteva je našla zelo slab odmev pri Dullesu, ki se je maščeval s tem, da je uradno sporočil, da bo nemški kancler Adenauer v drugi polovici oktobra odšel na desetdnevni obisk v ZDA (iz tega razloga bo moral biti preložen nameravani obisk Mendes-Franceja, ki je bil prepričan, da bo pred Adenauerjem razgovarjal z Eisenhowerjem).

izdajala uvozna dovoljenja ali na drug način olajševala uvoz blaga iz Jugoslavije. Kljub omejenemu obsegu je sporazum pozitiven, ker končno le na neki način urejuje vprašanje rednih trgovinskih zvez med Jugoslavijo in Trstom. Doslej je bila izmenjava namreč odvisna izključno od uradnikov zavezniške vojaške uprave, ki so to svojo pravico izrabljali v to, da so čim bolj ovirali gospodarsko sodelovanje.

Tisk je obširno pisal o sporazumu, pri čemer je bilo izraženo splošno razočaranje nad njegovim majhnim obsegom. Tudi »Primorski dnevnik« je pisal o sklenjeni pogodbi in ostro obsodil angloameriško pogodbeno stran, ki da je tako drastično zmanjšala obseg blagovne zamenjave, kar da je slepa saboterska politika, za katere obsodbo da skoraj ni mogoče najti pravih izrazov.

Strahovit tajfun na Japonskem

Silovit tajfun in sicer tretji v septembru je v ponedeljek minulega tedna povzročil na Japonskem največjo ladijsko katastrofo v zgodovini. Strašna katastrofa je zahtevala okoli 1000 človeških žrtev. Z nepopisno in strahovito silo drveči vihar je prevrgel 4.300 ton težki železniški brod s 1141 osebam na ladjin krov. Od 1141 oseb so jih mogli prvi dan 155 rešiti, 442 oseb so našli mrtvih, 544 pa so jih še pogrešali. Računajo, da presega število smrtnih žrtev silovitega tajfuna 3000 ljudi. Štirje drugi visokooceanski tovorniki s posadko 300 oseb so utonili. To se je primerilo med otoki Hokkaido in Honshu.

Mesto Ihanov, ki šteje 23.000 prebivalcev na severni Kokkaidi, je bilo od požara, ki ga je povzročil vihar, do štirih petin uničeno.

Avstrijske zvezne železnice leta 1953

Ministrstvo za promet in podržavljen obrate je v svojem poslovnem poročilu za avstrijske zvezne železnice za leto 1953 med drugim objavilo, da so se dohodki zveznih železnic v zadnjih treh letih stopnjevali kot sledi: leta 1951 2.608 milijonov, leta 1952 3.339 milijonov in leta 1953 3.689 milijonov šilingov. Prav tako so v teh letih rasli tudi izdatki in sicer od 3.658 milijonov v letu 1951 na 4.297 v letu 1952 ter na 4.552 milijonov šilingov leta 1953. Primanjkljaj se je tedaj od leta 1951 do 1953 za 863 milijonov šilingov znižal. Stanje osebja, vključno generalno direkcijo in pomožne delavce, se je od leta 1947 znižalo od 95.850 na 74.297 oseb.

Obseg železniškega omrežja je znašal leta 1953 3.647,8 km normalno tirnih ter 505,6 ozkotirnih prog. Skupna dolžina železniškega omrežja je torej znašala 6.025 km. Stanje prevoznih sredstev železniškega parka je leta 1953 znašalo: 1.894 parnih lokomotiv in 88 motornih voz, 4.674 osebni, prtljažni in poštni ter 29.584 tovornih vagonov.

Gotovo prijetno presenečenje

Dunajski skladatelj lahke glasbe Pörsche je pred vojno živel na Švedskem. Za film »Intermezzo« je tam napisal pesem in prejel zanjo 1000 švedskih kron. Malo pred vojno se je vrnil v Avstrijo ter je bil kmalu nato mobiliziran in po vojni dalje časa v ujetništvu. Le malokdaj je še mislil na svoje bivanje na Švedskem, na svojo pesmico pa je popolnoma pozabil. Zgodilo pa se je, da je letošnjo poletje

srečal na Dunaju nekega znanca iz Švedske. Na njegovo prijetno presenečenje mu je ta povedal, da je na njegovo ime naložena v Stockholmu znatna vsota 70.000 švedskih kron, ki so jih proizvajalci gramofonskih plošč plačali, ker so njegov tango na Švedskem mnoga leta zelo radi poslušali. Pörsche se je s svojo ženo napotil po denar na daljno Švedsko ter si bosta s tem nepričakovanim bogastvom privoščila prijetne dneve.

Gozdno gospodarstvo v Avstriji

Skupna površina gozda v Avstriji znaša 3.140.000 hektarjev. Od te površine je 15% državnih, 8,16% drugih javnih ustanov, 4,04% cerkvenih, 4,39% združenih in skupinskih, 5,78% fidejkomisnih in 61,47% privatnih gozdov. Od skupne gozdne površine je 2.250.000 hektarjev iglatega, 148.000 hektarjev listnatega, 630.000 hektarjev mešanega lesa, 30.000 hektarjev srednjega in 82.000 hektarjev nizkega gozda.

Razpis štipendij

Koroška deželna vlada je na svoji seji dne 21. septembra sprejela osnutek za razpis štipendij za šolsko leto 1954/55 ter je odobrila vsoto 7900 šilingov za razdelitev potrebnim učencem in učenkam učiteljskega v Celovcu.

Novi bankovci po deset šilingov

Od četrta, 24. septembra, je pričela Narodna banka in njene podružnice izdajati nove bankovce po deset šilingov. Novi bankovci se razlikujejo od starih z rdečim natisom »2. izdaja«, razen tega papir nima več vodnega tiska. Desetšilingovski bankovci, ki še sedaj krožijo v prometu, ostanejo še nadalje v veljavi.

Nad sto let stari rentniki v Zahodni Nemčiji

V Zahodni Nemčiji živi 119 nad 100 let starih rentnikov, ki pripadajo invalidskim in zavarovalnicam za nameščence. Od teh preko stoletnikov je 78 žensk in 41 moških.

Izbiro sadnih drevesc imam na razpolago po zmernih cenah. Drevesnica ing. Marko Polcer, Spodnje Vinare pošta št. Vid v Podjuni (St. Veit im Jauntal).

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.00 Glasbeni pozdrav — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Roman za ženo — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Mali koncert — 11.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.55 Slovenska oddaja — 14.25 Specialno za Vas — 15.00 Šolska oddaja — 17.30 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno: 5.49, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00 00.00.

Sobota, 2. oktober:

9.00 Od pesmi do pesmi od srca do srca. Športni obzornik — 14.20 Kulturna oddaja kor. deželne vlade — 14.35 Pozdrav nate — 15.20 Kulturno zrcalo — 15.35 Domači zvoki — 18.05 Iz parlamenta — 18.30 Zvočna igra: Milan Begovič Brez tretjega — 19.40 Šport iz vsega sveta — 20.00 Vesela oddaja.

Nedelja, 3. oktober:

7.00 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.00 Kmečka oddaja — 11.30 Domači koledar za mesec oktober — 13.45 Ura jagrov — 14.30 Otroški oder — 15.00 Deželne nogometne tekme: Avstrija-Jugoslavija — 17.00 Glasba — 17.45 Kličemo mladino — 18.30 Šport — 19.15 Lepe melodije — 20.00 Popolna žena in nepopolni mož.

Ponedeljek, 4. oktober

13.55 Slov. poročila in obja. Iz znanosti in tehnike — 15.45 Koroški knjižni kotic — 16.30 Zabava Vas Evelyn Künnecke — 17.10 Iz filma in operete — 18.45 Za našo vas — 20.00 Mojster od št. Florijana — 21.15 Šlagerji.

Torek, 5. oktober:

13.55 Zdravniški vedež: Manjvrednostni kompleksi — 16.30 Zabavni koncert — 18.45 En mesec deželne politike — 19.15 Velika šansa — 20.00 Glasbena veselo-igra.

Sreda, 6. oktober:

13.55 Nageljček, rožmarin in roženkravt v slovenski pesmi — 15.30 Otroški oder — 18.45 15 minut slovenskega humorja — 19.30 Maggi-oddaja — 20.00 Leteči mikrofoni — 20.05 Vedra oddaja — 20.15 Na ja in ne.

Četrtek, 7. oktober:

13.55 Razvojne črte slovenske proze (Povzetek iz prvih treh oddaj) — 17.25 Ali že veste, — 17.30 Zabavni koncert — 18.30 Tukaj govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.30 Philips-revija — 20.00 Chorkoncert — 20.30 Tirolski ljudski koncert.

Petek, 8. oktober:

13.55 Za naše malčke — 15.45 Otroški oder — 16.00 Komorna glasba — 18.45 Slovenske pesmi — 20.00 Leteči mikrofoni — 20.05 Radijski oder.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 6.30 Radijski koledar in prireditve dneva — 7.00 Pregled tiska — 7.30 Za gospodinjice — 8.30 Za pionirje — 12.20 Za naše kmetovalce — 13.15 Zabavna glasba — 15.30 Zeleli ste — poslušajte (razen ob sredah) — 16.00 Utrinki iz literature — 16.15 Promenadni koncert — 17.10 V plesnem ritmu — 19.00 Zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 23.00 do 24.00 na valu 327,1 m Oddaja za tujino.

Sobota, 2. oktober:

11.15 Za pionirje — 12.00 Kmetijski nasveti — 12.10 Pohorski fantje pojo in igrajo — 13.00 Okno v svet — 15.40 Slovenske narodne pesmi — 17.10 Glasbene uganke — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Domače pesmi in napevi — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 3. oktober:

8.15 Domači napevi — 9.00 Otroška predstava — 10.00 Družinski pogovori — 11.00 Oddaja za beneške Slovence — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Zeleli ste — poslušajte — 15.15 Prenos mednarodne nogometne tekme

Avstrija—Jugoslavija — 17.00 Promenadni koncert — 20.15 Večerni operni koncert.

Ponedeljek, 4. oktober

13.00 Nove knjige — 14.00 Glasbeni leksikon — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 18.00 Radijska univerza — 18.30 Zdravstveni nasveti — 20.15 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 5. oktober:

11.15 Cicibanom dober dan — 12.10 20 minut z Veselimi godci — 13.00 Zanimivosti iz znanosti — 14.00 Za pionirje — 15.45 Slovenske narodne pesmi — 18.00 Kulturni pregled — 18.10 Umetne pesmi poje Zenski vokalni kvartet — 18.30 Športni tednik — 20.10 Filmske melodije — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 6. oktober:

11.15 Šolska ura za višjo stopnjo — 11.45 Slovenske narodne pesmi — 13.00 Jezikovni pogovori — 14.00 Gledališče in filmi — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.15 Glasbeni mozaik — 20.00 Opera.

Četrtek, 7. oktober:

11.15 Za pionirje — 12.10 Igra godba na pihala — 13.00 Ljudsko-prosvetni obzornik — 14.00 Iz tehnike — 15.45 Operna glasba — 18.00 Okno v svet — 18.30 Modni kotic — 20.00 Domače aktualnosti — 20.15 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.

Petek, 8. oktober:

11.15 Cicibanom dober dan — 12.10 Slovenske narodne pesmi — 14.00 Za pionirje — 18.00 Družinski pogovori — 18.45 15 minut z Avgustom Stankom — 20.15 Komentirana glasbena oddaja.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.